

Tibetan Buddhist Resource Center

Text Scan Input Form - Title Page

Work:	W1KG14782	ImageGroup:	I1KG23935
LCCN:	n/a	ISBN:	n/a

Title:	སྐད་གསུམ་ཡོངས་སུ་རྫོགས་པའི་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ། skad gsum yongs su rdzogs pa'i tshig mdzod chen mo/
Author:	རག་ཏུ་བེར་ raghu vira
Descriptor:	some type set print and most of them are hand written notes
Original Publication:	n/a;n/a
Place:	[new delhi]
Publisher:	[dr. lokesh chandra]
Date:	[n.d.]
Volume:	73
Total Volumes:	139
TBRC Pages:	2
Introductory Pages:	n/a
Text Pages:	n/a
Scanning Information:	Scanned at M/S Satluj Infotech Images, E-45, Sector 27 Noida, District Gautam Buddha Nagar, U.P. 201301 via New Delhi, IN for the Tibetan Buddhist Resource Center, 150 17th st., New York, NY 10011, U.S.A 2006. Comments: 6/2016

VOL. 73

INSINUATE
TO
INVITE

insinuate vb II उपक्षिप, उपक्षिपाति R.

to i. one's self into अग्न्यवचर TS, etc.

insinuated adj II अवाक्षिप्त L.

only i. वेदोक्त Susr.

insinuating adj II निहूवान W.

insinuation n II नालिका Kam 5.51 — नयडः Nar

— वचनोपन्यासः Sak (in Prakrit).

figurative i. व्यञ्जकः W i. founded on mere words

शाब्दव्यञ्जना MW 'i. of a part' भोगलक्षणा Vedantas.

insipid adj I नीरस f(आ) Kav, Pañc, Sāh, etc

— (lit. and fig) विरस MBh, Kav, etc — अनास्वाद

— निरास्वाद MBh, Hariv — निःस्वादु W.

II दग्ध Śiksh — पशुक्षित Mn, MBh, etc.

to become i. विरसी भू, विरसीभवति Jatakam.

insipidity

n

I

अरस्म

VarBrS, Susr

आरस्म

अनास्वादः

II

आलवण्यम्to insist on

तिष्ठाति

प्रत्युपस्था, प्रत्युप-

(loc)

Vajracch

toi. uponनिबन्धाति
निबन्ध, L

MBh, Pur

अनुवादto be ininsisted upon

अवसो

pass

अवसीयते

MBh 12.554.

to be insisted upon ग्राह्य

mfn Kathās 17.83.

insisting firmly on anything लज्जग्राह्य mfn Kathās i.

on मठर mfn(loc) Rājat i. on anything साग्रह mfn

Das, HParīś i. on something वेदग्राह्य mfn Kathās i. upon

निबन्धिन mfn (loc, comp) MBh i. upon with tenacity

ग्राहिक mfn Kathās 49.16 not i. upon निराग्रह mfn Rājat

obstinately i. on इति mfn Nīlaka

insistence on आग्रहः Kathas, being i. on what is

impossible समर्थना op i. upon निबन्धः (loc or comp) i. e.,

Kav, etc --- ग्रहः BhP 7.14.11, Laish 2.12, Kathas,

Laish 3.226 --- कुग्रहः (loc) Kathas 58.62 etc, Laish 9.

insolence n I औद्यत्यम् Hasbas, Sah — धर्मः

MBh 1.7040 — धर्मितम् W.

II अत्यारुढि f अत्यारोहः — उत्सवः L

चापलम् aut 9.50, Pa Pa 8.1.12 ar t 5, 10h, etc

दपः In 8, 10h, etc — सीद्यम् L.

looking at with i. उत्फुल्ल mfn Pat.

insolent
insolvent

21509

adj ~~अभि~~ अभिकृत 3.34.10 5कुल

Det.

Latin whos; who have become i. (broad or severity)

एवामानद्विष- RV 6.47.16 'i. at home' गेहेधृष्ट an

i. follow काकः i to become i. एध cl 1 एधते

(rarely एधति) to be i. शुज कुल कुल-

राति, कुलकते Ratnav 4.12.

insolubleness n ~~अवि~~ अविमोचनम् Hir.

an insoluble problem (in al.) खिलम Got.

(in law)

insolvent (adj E (in-law) पारिशीण in, Yājñ, etc.

~~etc.~~

etc. — अभिकर्तु RV १.३५.१०

inspect vb अन्ववेक्ष् प्रत्यवेक्ष् प्रत्यवेक्षते (ep
 also प्रत्यवेक्षति) 100, 1, etc सम्प्रा सम्प्रायति, सम्प्रायते
 In, 100, etc सम्मालोक, सम्मालोकयति 100, 100, etc
 विलोक, 100, विलोकयति 100, 100, etc सम्मलोक
 सम्मलोकयते 1, 100 अनुसंधा
 100 आचक्ष् आचक्षे 7.34.10 प्रत्यक्षीकृ 100, 100, etc
 100, 100, etc 100 cl 10 (100 35.79) रूपयति
 100 8.26, 100 3.1.25, 100 विचि विचिकेति, विचिनोति
 R, etc.

to i. carefully परीक्ष् परीक्षते 100, etc to
 i. thoroughly समीक्ष् समीक्षते 100, etc good to be inspect-
 ed स्वध्रक्ष mf (आ) n TS, SBr.

carefully inspect d परीक्षित

mfn Mn, Lh, etc

well i. सुनिरूपित

mfn Hit.

all-inspecting सहस्राक्ष

mfn

i. sacrifice

यज्ञानुकाशिन mfn TBr.

inspecting a land देशपेक्षा

inspection n परिक्षा Mb, Mb, etc संदर्शनम्

MB h, ikp, Mit दशनम् Vajñ 1.328, Variv 5/60

अन्वेषणम् Mb तीक्ष्णम् (if f आ) सं,

MBh, etc समालोकनम् VarBrS, Rājat.

close i. समीक्षा Apast अनुसंधानम् conste

i. नित्यपरीक्षणम् i. of work कार्यदर्शनम् in 8.2

a slight i. રૂપ દુરિન

nfn

thorough i. સમીક્ષા

rest.

inspector n અધ્યક્ષ •

an i. of affairs કાર્યદર્શિન m (asp) the i. of

the royal kitchen ૧૧૧ પૌરાણિક

ibh, Riv, Rajat.

inspiration n निश्वासितम् Śr, Śis, निश्वासः .

deep i. उच्छ्वासः śatyŚr, śacr, śak, śrab, etc i.

and expiration श्वासोच्छ्वासौ n du i. and expiration

(personified and identified with the Āsvins) प्राणापानी m du

Pur suppression of i. and expiration श्वासप्रश्वासधारणम्

MW, प्राणाशाम .

inspiration

२॥ आह्वः L कतु m दीधिति

f 1.186 etc युग्मम् , S मदः , etc

विपश् n श्वासः Sarvad.

bestowing i. विपश्वा mfn 10.46.5 casting i.

कतुविद् mfn कतुस्पृश mfn ŚvŚr 5.19 one

whose i. continues true to itself सत्यप्रसव mfn S, S,

Śr, सत्यप्रसवम् mfn one whose i. is true to itself

सहप्रसव nfn 13, 15, 17, सहप्रसवसु nfn 15 poetical i.

प्राणाः n pl अर्कसाति f 1.174.7, 6.20.4

20.3 propheic i. काव्यम् 17, 18, 19, 11 receiving i.

द्युम्नसाति f RV 1.131.1.

inspire vb I निश्वास निश्वासति en also निश्वासति

2 II चूद caus चोदयति rarely चोदयते

17.4.6.3 जू cl 1, जवते, जुनाति (जू cl 1 जवति

18.22.60 v.1.) IV चूद caus चोदयति IV

मद caus मदयति, मादयति, मदयते, मादयते (18.22.60 33.

31.19.54), etc मद cl 1 मयति (en also

Ved also 1 मयति, मयते) RV.

to i. confidence श्रद्धा caus श्रद्धापयति 10.151.

5 to i. (courage) by its sound (as a drum) आक्रन्द caus

RV 6.47.30 to i. with confidence विशम्भ caus विशम्भयति,

10 to i. with tender emotions हल्कण्ठ caus हल्कण्ठयति,

Bhartr̥, Kavyāḍ, etc

inspired adj ~~1~~ हृद्युसित —

2 होरा

1.117.12, 8.8.11, 8, 11, 12 5.39.

5, 10.144.2 — युग्मिन — विप —

विपश्चित RV, etc — विप्र f(आ) PV, AV, VS, SB.

not i. अविप्र RV 6.45.2 & 8.61.9 becoming i.

कृतप्र RV 4.39.2 to feel i. by वृथ cl 1 वर्धते

(instrans) (instr, loc, gen) RV, etc to feel i. in

regard to वृथ cl 1 वर्धते (instrans) (dat) RV, etc having

an i. mind विपमन्मन RV having i. non विप्रवीर

i. by भावित RVh, Samk, Pur i. by (epic) songs (Indra)

गायत्रिविपस RV 1.142.12 & 8.1.10 i. by Soma-juice मद्यवृक्ष

i. by the god देव जूत i. invocation युग्मिनीति

RV 1.129.7 etc an i. person मुनि m RV, AV, VS

an i. post अहनि in RV, AV, TS, etc i. so milder युष्मन्त

RV 3.29.15 i. with confidence उपाजातविश्वास Kit i.

with Soma मद्ययुत RV most i. वेपिष्ठ one whose

words are i. विप्रवन्स really i. सलभङ्ग

inspiring adj ३ प्राणकर, सद्यः प्राणकर 'quickly

inspiring' Can.

३ क्रतुविद् ४ योद १.1.13.6, 2.13.9

30.6 मद्ययुत ४ विमही १.6.44

हृदंसनि (gen) RV.

having i. ने विप्रवीर i. affection प्रीतिकर

IV i. confidence वैश्वसिक f(ई) was विश्रब्ध

Kav, BhP.

i. love प्रीतिकर IV — प्रीतिद i.

confidence वैश्वसिक i. (said of love) अभिहित

9.96.12 an i. speech उत्तेजनम्, उत्तेजना I i. strength

बलकर i. the mind धीजन, धीजू

i. the wishis अभिनिन्दन 8.51.3 quickly i. सद्यः प्राणकुर

an.

inspirit vb ॥ प्रोत्साह caus प्रोत्साहयति in 9.261, 1Ph, 2,

Kathās, etc. —

॥ प्रवी प्रवति ॥ प्रहृष caus प्रहृषयति

Sanikhar, 1Ph, 2, etc — मन्द cl 1 मन्दति ॥

inspired adj ॥ मन्दसान ॥ मन्दिन ॥

inspiring adj ॥ (said of Jona) मन्त्रिन् ॥

the act of inspiring n ॥ ^१ मन्त्रिणम् ॥ h, h, etc.

insusist led adj = घनीभूत Hariv, 3484, R 3.5.8, Susr

घन f(आ) Susr, Hartr, Ast's 24.93.

→ II फाणितीभूत Susr.

i. buttermilk तक्रकूरिका Susr 'i. element of the body'

दानशतुः L i. juice of the sugar-cane मलयण्डिका Malav,

Car, Susr, मलयण्डी Bhpr i. mango juice आम्रावर्तः,

आम्रावर्तः

~~आम्रावर्तः~~ L i. milk कूरिका Susr — क्षीरीक्षरा Gal.

the ins-issation of milk स्तन्यावतरणम्

usr.

in spite of विहाय

ind Pāncat — रत्नलीकृत

(acc) Jātakam.

instability n ± अस्थिर्यम् ajast, sarvad, etc

अनवरथैतम्, अनवरिगति f — अनवरथानम् — अप्रतिष्ठा

TBr — अनवस्था — उत्तारः .

≡

→

install vb ± नियुज् नियुनक्ति, नियुङ्क्ते (double acc)

acc) Mn, MBh, etc

≡ निक्षिप् निक्षिपाते — प्रवृत्त caus

प्रवर्तयति Mn, MBh, etc — सम्प्रकुप्य caus सम्प्रकुपयति

MBh.

to i. as नियुज् caus नियोजयति (double acc) to

in i. in विनिवर्त्त caus विनिवर्त्तयति (loc) Mn.

installation n. ± सुप्रतिष्ठा .

installed adj. ± अभिषिक्तः

→ H निक्षिप्त R प्रवेशित MBP प्रस्थित

सम्प्रकल्पित MBh.

to be i. in (an office) रशाप्य

having i. निशाप्य

ind MW.

दृष्टान्तः

instance in ~~निदर्शनम्~~ | — निदर्शनम् 9rd, 1n,

MBh, Iāv, etc, (निदर्शनलम् Naish)

~~नि~~ दिश f Susr, 3ah, 3chol.(in loc) i. (constituting the third member in a five(fold syllogism) इदानीम् Parakes 41, Nyāyad, Nyāyak fori. निदर्शनार्थम् ind MBh.

instant n I क्षणम् Bhartr _____ क्षणः Hal, Sak,

Ragh, etc _____ मुहूर्तः, मुहूर्तम् RV, etc _____ मुहूर्तकः, मुहूर्तकम्

MBh _____ मुहुकम् RV.

II आजि m rarely f L, क्षण _____ आपातः Kir

_____ पक्षसम्पातजः (with काल) MBh _____ पर्वन n II

_____ विपलम् Siddhāntas.

after an i. क्षणात् abl ind In, R, Sak, etc _____

मुहूर्तेन ind every i. क्षणे क्षणे Ind 5.165 137 _____

अनुक्षणम् ind for an i. क्षणम् ind acc 6.92.35, ~~Ragh~~

Arakṣaṇaḥ, etc half a prosodial i. मात्रार्थम् APrat

'in an i.' पक्षमणो निपातेन MBh _____ विद्युत्सम्पातम् ind

MBh in less than an i. निमेषार्थम् _____ Ragh merely on i.

निमेषमात्रम् a prosodial i. मात्रा Prat _____ मातिका

Prat, माता — मातिका Prat (in prosody) a syllable

dic i. कला containing so many syllabic ^{instants} ~~i~~s एवंकाल

min Kas on Pan 1.2.27 in minute i. ~~2~~ लवराः ind h

(in poetry) time equal to four metres or i. ~~2~~ कलः .

instantaneous adj ± सद्यस्तन f(ई) L. — अचिर

~~इ~~ (as lightning) आकाशिक Pan

5.1.114 (f ई , also आ (conn) — उपल f(आ)

(ganas शौण्डादि, जेष्ठादि : विरपष्ठादि) Subh.

instantly I इति ति ind onomat (स्वरादि not in k

Kas) Bhartr 1.69 95, Athav 1.6, C-ringer, Athas 6.116,

9, Rajat, etc.

II अञ्जः ind M, Sh, अञ्जसा ind अङ्गारा

not ind M, Mm, ash आपाततः ind Mah

राशास्त्रानम् ind मङ्गु ind Kav, Kethas.

i. appearing तात्कालिक mf(आ, ई काश्यादि in

Dasar 2.38, Pratāpar, Mn 7. $\frac{163}{164}$.

instead ± प्रति ind.

(in gram) implying the relation of 'i.' (said of the

gen case or śaśṭhi) स्थानियोगात् af(आ) n Pan 1.1.49,

स्थानियोगिन nin Pan 1.1.47 ^{Sch} 'i. of' स्थाने (with gen or

ifc) अथि ind 1.1.49.11, as a separable adverb

or too obvious) पक्षे ifc प्रतिक्षेपे ind (gen)

पक्षे लोके with gen i. of her स्वप्रतिनिधित्वेन

ind i. of her स्वप्रतिनिधित्वेन ind i. of her स्वप्रतिनिधि-

त्वेन ind.

having a 32 inste (one of the 32 signs of perfection)

उत्सङ्गपादता Dharma 33:

instigate vb I प्रतुद caus प्रतोदयति 1.3, 1.10

— कृत्तिज caus कृत्तिजयति 1.3, 1.10, etc —

संयुद caus संयुदयति 1.3, 1.10 — प्रोत्साह caus

प्रोत्साहयति In 9.261, M, B, 1.3, etc.

II तुज cl 6 1.3 — लिख cl 1 लिखति

लेखते 1.10 — प्रमोव प्रमोयति 1.3, 1.10 — समादा

caus समादायति — सम्प्रयुज सम्प्रयुनक्ति, सम्प्रयुजे

समुन्नी समुन्नयति, समुन्नयेते nam.

to i. to व्यवसा caus व्यवसायति (inf) Kir.

instigated adj = उत्थापित - प्रोत्साहित

Kathas, Prab. — उत्थामित Kir 9.66.

II — ~~Kir 9.66.~~

not i. अप्रवृत्त i. by Dasyus दस्युजुत RV 6.24

i. by Indra इन्द्रेषित, i. by men पुरुषैरिषित

AV i. by mortals मर्त्यैषित i. by the तत् प्रसूत

Ar 4.1.4.4 i. to rebellion उपजप्त to be i. to

rebellion उपजल्स in 7.197, Shatt Maying i. उत्थाप्य

ind p.

inspiration oij # उत्तेजक I प्रगोदक

f(इका) .

→ # इर्थ --- प्रयोजक f(इका) (t/c) Jan 1.4.55

--- सभादायक Divyav.

Instituting n III (act of) अजनम् इमि, इमा

ind (Say) RV प्रचोदनम् MBh.

inspiration n उत्तेजनम्, उत्तेजना B, Sah

प्रास्ताविक MBh, R, etc.

II इषण्या १.६०.१६ जूति ३ (Page 3.3.)

97) RV, VS 2.13, SBr 12 — प्रयत्नः Buddh —

प्रसूति 173, 174, 175 गौजनम 176

समाधिपत्रम् १९१६ _____ सन्तः , , , , खननम्

१, अथर्व, सवसं n सवीमन् n(0.1) o
Sāṅkhya.

Sāṅkhya.

instigator or n I प्रयोजक m (इष्वा) n (ifc) an 1.

4.55.

I भजः इति m (अ) 5.37.3

तोदः 1.150.1, 5.8. 12 सवः 1, 12

हीडः, हीळः RV 8.8.19.

the acting as i. प्रयोजककर्तृत्वम् W i. (esp of any

crime) प्रोत्साहक i. of प्रवर्तयितु m (ren) ad, bank,

(प्रवर्तितम्) i. to प्रवर्तयितु m (loc) ad, bank.

instil vb इ निषिञ्च निषिञ्चति , etc आधा

आधत्ति, आधत्ते .

to i. into प्रविश caus प्रवेशयति, प्रवेशयेत्

to i. (wisdom) into समासिञ्च समासिञ्चति (acc) 12.

4585.

instiller n इ निषिञ्चिन् न

instillina n ॥ आवपनम्

1r, 10r.

institute n ॥ अनाचारः (etc. f. अ. Majn 1.67, etc)

देशः

W.

fixed i. चरितम्

institutes
the ~~ins~~ of silk anasa

२१

वैश्वानसशास्त्रम्

Buddh.

ins. itase vb I स्था caus स्थापयति, स्थापयते, etc

— संयुज caus संयोजयति (adv, etc) — प्रणी

प्रणयति, प्रणयते (adv, etc) — कृ

cl 2, cl 1, cl 5, cl 6 Chap,

In,

to i. in विनिनिश caus विनिवेशयति (loc) (adv) to

ish to i. युज caus युयुशति (adv).

instituted adj = प्रणीत Lib, Rev, etc.

any one who institutes an action at law व्यवहृत m .

institution n ॥ स्थापनम् ar r, Inscr.

institution n ॥ स्थिति f Kathās, Pājat.

an established i. स्तु m ॥ i. of caste

वर्ण व्यवस्था inhas, वर्ण व्यवस्थिति col.

instruere vb I शिक्ष caus शिक्षयति (rarely शिक्षयते)

in, h, etc अधी caus अध्यापयति उपदिश

उपदिशति, उपदिशते 'r, 'av'r 'r, h, 'ricch, 'ch, etc

विनी विनयते 'h, , etc प्रशास प्रशासति

(ep also I) , 'r, शास cl 2 (Natalis 24.57)

(and also शास्ते, शासति, शासते) , etc

आशास आशासते 'athas, 'att' संशास संशासति 'r,

ep.

II अनुशिक्ष caus अनुशिक्षयति उद्दिश

उद्दिशति, उद्दिशते 'rtr दीक्षितं कृ Natalis 20.198

निद्दिश caus निद्दिशयति 'h, 'av, etc प्रतिबुध

caus प्रतिबोधयति 'h, 'av, etc प्रबुध caus

प्रबोधयति 'an विज्ञा caus विज्ञापयति, विज्ञापयति

(rarely वित्तापयते) (with acc or pers, and dat of thing, or

with अर्थम् acc or प्रति acc) for, etc संज्ञा

caus संज्ञापयति, संज्ञापयते Hariv सम्बुध् caus

सम्बोधयति सिध् cl 1 (Chāṭap .11) सैवाति (also सैवते)

Dhātup.

to be in to i. वृत् caus वर्तयति (dat) वर्तयति

to i. in स्था caus स्थापयति, स्थापयते. B, Kathās पठ

caus पाठयति (with double acc) Kathās 'to i. in a plan'

स्था caus स्थापयति, स्थापयते (with नये) 'to i. in a system'

स्था caus स्थापयति, स्थापयते (with नये) to cause to i.

श्राव caus श्रावयति (or also श्रावयते) in, for, etc.

Instructed adj I अव्यापित Mn, Kum 3.16

उपदिष्ट _____ पाठित Can, Ianc _____ शासित _____

Kav, etc _____ संशासित Cat.

II अनुज्ञात _____ अववदित Buddh _____ क्षप्त

(Tān 2.27) 11.5.3.8 ff _____ देशित _____, etc

प्रतिबोधित _____ प्राप्तबुद्धि _____ बोधित _____

निबोधित _____ संनिवेशित 'ak (v.l.) _____ संवेदित

W.

not i. अनारिष्ट badly i. दुरुपादिष्ट easy to be i.

सुविज्ञापक Talit i. by सम्राविष्ट (instr) 13.1971

i. in the fields अपि प्रशिष्ट 11.1.15 i. in शिक्षित

(acc, loc, comp) 13h, Kav, etc _____ ज्ञापित (acc)

14.415, 13.38 _____ सम्राविष्ट (instr) 13h

13.1971 i. to सक्त (comp) Kan i. while still a

a boy कुमाराभिरूपक ~~अथ~~ श्रमणादि i. with ~~policy~~ नीतिभुक्त

~~not capable of being~~ i. आशिष्य 5.1009, Pāṇcat

well i. सुशिक्षित ~~अथ~~ स्वधीत ~~अथ~~ निर्मित

'til well i. in समनुशिष्ट (acc) ~~अथ~~ to be i. शिक्षितव्य

~~अनुशासनीय, अनुशास्य~~ शिष्य ~~अनुशासनीय~~

'ak (v.l.) ~~अथ~~ विनैय ~~अथ~~, derived ~~अथ~~ प्रदेय f(आ)

(loc) ~~अथ~~ बोद्धव्य Pāṇcat, ~~अथ~~ बोध्य

Kathās ~~अथ~~ सैदेय Kathās ~~अथ~~ सैदेष्टव्य ~~अथ~~

समाधेय ~~अथ~~ सम्बोधय Pāṇcat, Kathās fit to be i.

अद्याप्य ~~अथ~~ विज्ञापनीय I, विज्ञाप्य ~~अथ~~, etc not

deserving to be i. आशिष्य 5.1009, Pāṇcat proper to

be i. अद्याप्य

instruction: adj शिक्षिन् AV शिक्षक Śis,

sch शासन f(ई) शासिन (only iic) Śis

अनुशासितृ Bhar उपदेशक Sarvad

देशिन् Bh, etc बोधक f(इका) Kav,

Vedāntas, Sarvad बोधन f(ई).

well i. सुसंशास AV.

instructing n ~~अवबोधनम्~~ as, Pañcat आदे -

ज्ञानम् In 2.173 प्रबोधनम् Pañcat, rab बोधः

MV बोधनम् Hariv, Kāv.

i. in sciences निर्वाणम् L desire of i. विजिज्ञा -

पशेष्वा.

instruction n I अध्यापनम् — शिक्षितम् Bhp

— अनुशासनम् 10.32.7, etc — अनुशास्ति f L

— अनुशिष्टि f — शिष्यता, शिष्यत्वम् Kāv, Kathās, MBh

— शिष्टि f tat — शिष्टम् — शासनम् (ifc)

f आ) MBh, Kām, Kathās — शास्त्रम् MBh, Kāv, etc

— प्रशस्ति f — उपदेशनम् Tir, Sāh, उपदेशना

— उपदेशः TUp, MBh, Mn, Susr, Śak, It, etc

देशना Śand, etc, — निर्देशः (often ifc) Mn, Kāv,

Pur — आदिष्टम् Comm on Mn 5.88 — आदेशः ŚBr.

10.4.5.1 etc, Kātyār, etc, TUp, BPrāt, etc — समादेशः

— समादेशनम् Sāh.

II अववादः Buddh — औद्यः (ifc आ) L

तीर्थम् Mbh 5, Mālav 1.12, Tir 2. rarely तीर्थः

निवेद f प्रशप्ति f BhP प्रतिबोधः

Bukas, प्रतिबोधनम् BhP भावः L वचनम् (etc f अम)

ह, Kav, etc विदथम् भा, भा, भा विनयनमेन n

Ragh विनयनम् Das व्याहृतम् Pan 5.4.35

युसादनम् varap, ich भूतम् past.

absence of Brahmanical i. ब्राह्मणादर्शनम् in 10.43

according to i. प्रशोपदेशम् ind Act Sr, Ip, etc asked for

i. (as a teacher) अधीष्ट Pan asking for i. अध्येषणम्,

अध्येषणम् i. दुरुपदेशः for (the sake of) i. शिक्षार्थम्

ind h (v.l. शिक्षार्थम्) full of i. शिक्षावत् n

as i. 'land of i. in virtue' हीनोपदेशमाला giving i.

to others परोपदेशः ind giving i. उपदेशम् n derived

i. about parrots and other birds (one of the 64 arts)

शुक्सारिकाप्रकाशनम् Cat 'i.-causing' शिक्षाकरः i.

given by a bird teacher भृतकाध्यापनम् ājn i. given by

a teacher solicited for it अधीष्टः (१), अधीष्टम् ān, āch

i. in शिक्षणम् (loc or comp) Kam, BhF निगमः

ālar i. in city धर्मोपदेशः an, āpost 'i. in letters'

वर्णदेशना i. in past and present usage आग्रायः i. in

return प्रत्युपदेशः Kum i. in return for payment विद्याविक्रयः

ānēst i. in sacred knowledge ब्रह्मोपदेशः i. in

science (esp sacred science) विद्यादानम् ānēst i. in the

law धर्मोपदेशणा ānēst 2. $\frac{104}{105}$ (n), (v.l. धर्मोपदेशणा) i.

in the sacred knowledge ब्रह्मोदयम् i. in the end ब्रह्मोदयम्

'i. of mind' चित्तानुबोधः 'i. of the ignorant' मूढप्रबोधः

i. of the wicked पापदेशना Thomas 19 i. of the young

बालावबोधः (बालावबोधनम् Pañcat) ^{पाठ्य} needing i. ~~सिद्ध~~ mfn

h. not asked for i. अनधीष्ट ^{divyav} one who gives

i. आदिष्टेन m L one who receives (religious) i. अदिष्टेन

m In 5.8, h. oral i. प्रवचनम् ^{Śr, 1p, PārGr, Prāt,}

etc relating to i. अनुशासनिक mfn h. salutary i. हितोपदेशः

h, Pañcat, etc ^{instructions} taking written i. लेख्योपदेशहारिन् mf (इण्) n

Kathas traditional i. ऐतिह्यम् ^{Śr 1.2.1, -h, L,}

h. treating of i. अनुशासनिक mfn h. 'word-i.'

होतुः अनुशासनम् to give i. to प्रशाम् प्रशाम्स्ते (ep also Ā)

h, h, Mark i. in law धर्मोपदेशः m, Apast religious

i. धर्मोपदेशः m, Apast.

instructor n शिक्षायितृ m उपदेशक

mfn L देशकः L शास्त्र m (past, pres, fut, div,

etc (also applied to punishment and to the word personified).

शासकः Śis शासितृ m In, ash,

Servad शासन mf(इ) mBh नौधक mf(इका) n

Kav, Vedāntas, Servad प्रतिनौधकः Vinhas

प्रतिपादयितृ m Kas विज्ञापक mfn V

विनैतृ m MBh, Kav, etc.

i. in divine knowledge वितर्कः i. in sacred

knowledge दिशानः L an i. in science (esp in sacred

science) विद्यागुरु m Gaut 'i. of the ignorant' पावशासनः

MBh, Kav, Pur i. of the people लोकगुरु m , BhP one

who instructs अनुशासक mfn the religious instructor of

a villare ग्रामपाठ्यायः a spiritual i. भववादकः ivyav

instructing the young बालबोधकः Cat.

instructive adj ± (as a tale) शिक्षावत्

Kathās

— शिक्षण्य ait — उपदेशक erved —

— कव्य f(आ) L — समवेताश्च BHP.

instructress n ± शासनी

RV 1.31.11.

instrument n I उपकरणम् Kātyār, ŚāhGr, Tājñ, n, etc

etc करणम् SvetUp, Tājñ, etc (in law) करणम्

Mn 8.51, 52, 154.

II कारणम् क्रियायोगः Mn 3.62, cusr

माण्डुम् (ifc f आ) n, Mn, etc भाण्डिका Divyāv

हेति f (later also n) h, हेतिक (ifc)

हेतुकः w.

any i. साधनम् (ifc f आ) n, Mn, etc उपस्करः

उपस्करम् यन्त्रक (ifc) Mn, etc यन्त्रम् Mn, etc, वास्त्री

etc वास्त्रम्, any i. for cutting कर्तारि f cusr, Mn

कर्तारिका Mn, Mn, कर्तारी Mn, कर्तुका Tantras any i.

for tying योक्त्रम् Mn, etc, (also योक्त्रपाशः) any i.

sounded to proclaim victory जयवाद्यम् w any metallic i.

which is struck दानम् pariv 6688 any sharp i. शूलम्,

शूलम् (ifc शूल) ish, kay, etc any subsidiary i.

अनुशस्त्रम् ^{instruments} ~~an employer of his~~ यन्त्रकर्मणि ~~having the~~

character of an i. साधनरूपिन् ^{mfn} having the form of

an i. साधनरूपिन् ^{mfn} ^{MM} (in Gm) the i. by which an

action is effected करणम् an 1.4.42, 2.3.18, 3.2.45 an

i. by which salt is given to horse लवणलायिका an i. for

breaking stones परस्परवर्तनापकरणम् ^{lit} an i. for cleaving

स्फोटनी I an i. for cutting छेदनम् West 1.9.204

शस्त्रम् [']SSr, etc, शस्त्री an i. for cutting grass

दर्भलवणम् [']aus 8 an i. for dressing and anointing

esses of a sound प्रतिसरणम् [']aus an . or extracting

the dead foot शोभिशिष्टम् [']m an i. for painting लेखनी ish,

VarBrS, Heat an i. for perforating an elephant's ear नाकी

L ~~amixofor~~ नाकिका L कर्णशिरा L an i. for pier-

cing the ear of an elephant कर्णविधनी, कर्णविधनिका L an i.

for splitting stones पस्तरघटनोपकरणम् Hit an i. for wound-

ing शस्त्रम् Śr, etc, शस्त्री an i. of a sacrifice

शशाङ्गम् ŚrS, Kum an i. of putting to death बधोपायः

In 9.248 an i. shaped like a thorny fruit of Barleria

longifolia शृङ्गा 12: L a kind of an i. pointed like a ~~heron~~

heron's beak शराशी मुरली Susr a kind of astron i. चापः

चापम् Gol 11.2 & 5 कोतः Sv 8.66.3 चापु

m n MaitrS स्फुरित्रम् Mahavy a kind of stringed i.

धैतवन्ती Sangit सौरधी L हस्तिका

Sangit (in music) पिनाकी a kind of wind i. पीपा

Kalpas ~~a maker of i.s.~~ ~~m~~ a martial i. शस्त्रज्ञः

W a more i. निमिन्नमात्रम् one (whose hair is) cut with (an i.

made of) Sami wood शमीवृक्षम् mfn Kaus (in mus) a particular

drum-like i. शृङ्गाक्षम् a self-moving i. स्वयं चलम् (scil)

Col a surgical i. (esp a blunt one, such as tweezers, a

vice etc) यन्त्रम् Susr, Vagbh the state of being an i.

करणता Kas on Pan 2.3.33 tubular i. यन्त्रनालम् MarkP

a wind i. सुषिरम् Sangit a wind i. used in battle नकुलः

a woman regarded as the mere i. of a man स्त्रीयन्त्रम् Bhartr

instruments

the application of ~~ins~~ यन्त्रकर्मन् n Vagbh arms and i. ३

of warfare द्वास्त्रोपकरणम् m a band of i. ३ तुर्यचिह्नं ~~mark~~

an employer of i. यन्त्रकर्मकृतम् R

destitute of i. ३ असाधन mfn lph, etc) the employment

of i. ३ यन्त्रकर्मन् n Vagbh furnished with i. ३ उपकरणवत्

mfn ३२r, Car यन्त्रवत् mfn Kam having i.३ करणित्

mfn VP the i.३ of government राज्यपकरणानि n pl ३२h

a maker of i. यन्त्रकर्मकृत्

possessing i.३ यन्त्रवत् mfn Kam relating to i.३

यान्त्रिक ३२r with i.३ (of war, etc) ससाधन mfn Kam

instrument

to become an i. उपकरणीभू Kad to cause to be an i.

उपकरणी कृ Hit, Hear, Kad to make oneself an i. of

others परिपकरणी कृ, परिपकरणी करोति Hit.

instrumental adj ॥ कारकवत् ॥

being i. परिकरभूत Āryabh, Sch (in Gr) the idea

expressed by the i. case पाठ्य Pan 1.4.42, 2.3.18, 3.2.45

xxx (in gram) the sense of the i. (as expressed by the case

of a noun) उपादानम् (ifc f अ) Pat (in phil) i. cause

निमित्तम् Vedāntas, Bhāṣāp ____ (esp the Deity as the

agent in creation) निमित्तकारणम् ॥ 'i. in bringing about the

action denoted by a verb कारकम्, क्रियोद्भूत, क्रियानिमित्त i. music

वाद्यम् Mālav, Kathās, etc ____ वादितम् SāṅkhBr, Gobh,

वादितव्यम् ॥ Bh ____ वाद्यकम् ॥ Bh?, वाद्यमानम् Nariv.

instrumentality n ॥ करणता Kas on Pān 2.3.33,

करणत्वम् Kas (in phil) निमित्तता, निमित्तत्वम्. —

॥ (in Am) करणम् Pān 1.4.42, 2.3.18, 3.2.45 —

करणम् Kathas 112.178.

insubordination n ॥ आज्ञाप्रतिपातः L.

insubstantiality n ± अवस्तु n Kap, Vedāntas,

अवस्तुता, अवस्तुत्वम् (Kap).

insufferable adj ± असह्य f(आ) SV, 17h.

insufficiency n II अप्रभुत्वम् MBh, etc वैकल्यात्

W हानि f AsvGr, MBh.

i. of income अनिकीर्तः i. of means अनुपपत्ति f.

insufficient adj II अपर्याप्ति —

II अपभूत — स्विन hP 1,6 — हिन ŚBr, etc

(as a witness) हीनवादिन् W.

i. evidence हीनवादः W.

insufficiently ~~अनलम्~~ ind.

i. burned हीनदग्ध mfn Susr i. come forth हीनोद्गत

mfn Susr i. emerged हीनोद्गत mfn Susr i. satiated

हीनतर्पित mfn SarngP.

insult n I परिभवः Wh, Kav, etc अवमाननम्,

अवमानना Palār मानश्रुति f ajāt.

II अभिरंजनम् (with gen) Mn 8.268 क्षेपण (Pan

2.1.26 & 5.4.46) Wh 1.556, 3.631, Yājñ 2.204 & 211 क्षेपः

W पारुष्यम् AV, etc (also पारुष्यानि) लङ्घनम् Wh,

Kav, etc, (लङ्घना) विध्वंसः Kir.

i. and assault वाग्दण्डा m du in, Gaut, Wit one

from whom i. is far removed आर अवय mbh 10.99.5.

insult vb I परिभू परिभवति, परिभवते MBh, Kav, etc

सम्प्रथूष caus सम्प्रथूषयति MBh.

II अपिक्षिप अभिबू, अतिबू MBh 3.15640

अभिमिथ SBh, ABh, Bāṅkṣr आक्षिप आक्षिपति in 4.

141, MBh, etc उपकृ उपकरोति, उपकुरुते Vop 23.25

उपक्षिप उपक्षिपति R कात ind only in comp with

कृ 6.7.11 क्षिप cl 6 क्षिपति, क्षिप्यते MBh, etc, cl 4

शिक्षति only (hatt) n, MBh, etc — दुर्जनिक Patn 3.17,

4.19 — परतुभ — caus प्रस्ताभयति BhP — लक्ष्ण — caus

or cl 10 (hattup 32.87, 121) लक्ष्णयति Mb, MBh, etc —

विप्रलम्भ — विप्रलम्भते Mb, Kav, etc — ~~समाक्षिप्त~~ ^{विप्रलम्भ} caus विप्रलम्भयति

BhP — समाक्षिप्त — समाक्षिपति, समाक्षिपते MBh.

insulted adj ~~MBh~~ आधीक्षित — आक्षिप्त — काकृत

BhP 6.7.11 — लक्षित MBh, Kav, etc — विप्रलम्भ

MBh — विप्रलक्षित MW.

to be i. आवध्य — लक्ष्णीय Pañcat liable

to be i. मरिभवनीय — Kalā, Kad, Kathās.

insulter n # विकर्तु m , 15h, (v.l. निकर्तु)

insulting adj # अकीर्तिकर --- अभिशंसक L ---

दुर्भाषिण 15h 5.751 --- मृध्वान् 15h --- विद्वंसिन

Kathas.

to address with i. speech अभिमिथ् 15h, 15h, 15h

arising from i. language and boldly insult वाग्दण्डज (with

पाकपयम्) 15h 7.48 i. another परावला 15h i. language

वाक्पाकपयम् n, 15h an i. speaker वाग्दण्डज n, 15h,

Hariv — अभिमैशनम् Vait, अभिमૈથિકા Dr.

insulting n ૩ આવાર્ષઃ, આવાર્ષણમ T. —

→ ૩ વીચ્છંસનમ Kathās.

insupportable adj ॥ असह्य MBh, Hariv, R

असह्य f(आ) SV, MBh.

insupportable adj ॥ असहिष्णु BhP, , Dash, Kum

4.30

॥ दुर्मर्ष MBh, १, दुर्मर्ष BhP 6.5.42 etc.

insurmountableness n ~~II~~ अलङ्घनीयता .

insurrection n ~~II~~ प्रकोपः Hit.

intact adj ‡ अनाहत

— अप्रहत •

intangibility n ‡ अस्पृश्यत्व Comm on In 5.62.

intangible adj I ~~अस्पृश्य~~ अस्पृश Ap, NrisUp — सूक्ष्म

~~अ~~ — f (आ) * Up, Sāmkhyak, MBh, etc.

II अनारम्भण

RV, SBr, BrArUp — अनारम्भण

~~अ~~ (Kāth), अनारम्भण (TBr, KapS) — दूष्प्रवर्ण

~~अ~~ MBh, R — सुदुर्घर्ष MBh.

i. matter सूक्ष्म, सूक्ष्म

Sāmkhyak, Sarvad,

~~अ~~ MBh, etc.

intangibility n ३ असुवयम्

BhP, असुवयलम्

~~अ~~ Comm, on Jaim.

integer n ± पूर्णाङ्कः

MW ____ (in Arithm.)

अभिन्न mf.

i. number संख्या

n. pl arithmetic of integers

पूर्णाङ्कगणितम्

MW.

integrity
integrity n X शीलम्

MEh, R, etc ____

? ~~न~~ शीलम् (शीलः g अथवादि , ifc f आ)

~~न~~ Mn, MBh, etc.

loss of i. शीलभ्रंशः

Kathās

integrity n I

MBh, etc.

II

(

g

, ifc f

)

Mn, MBh, etc.

loss of i.

Kathas.

the dried integument of Mangosteen

रक्तपूरकम्

L

the i. of a plant

कोशः

Mark-P, कोशम्

L

inv sting i.

कुकाशम्

AV, TS, Śar, etc, कुकाशः

(in later language)

Pañcat, etc.

the dried integument of Mangosteen

L the i. of a plant

Mark P,

L investing i.

AV, TS, SBr, etc

(in later language) Pancat, etc.

intellect n I

बुद्धि

f Mn, MBh, etc

बुद्धि

बोधनी

(in Sāṃkhya phil)

बुद्धि

f IW 80, etc

L

महाबुद्धि

f VP.

II आसन

m (ifc)

केतु

m

RV 5.66.4, AV 10.2.12

गूढपथः

L

गूढ

m

Un vr

चित

f VS 4.19, KapS, Bhartr, BhP

द्वनिम् Mn 6.74, Yājñ 1.8, Bhag, etc — धारणा

Yājñ 3.73 — ध्विषणम् BhP 8.5.39 — पूर f

VP, मस्त — प्रतिपत्ति f MBh, Kāv, etc —

पद्युम्नः Sāmk, मनस — पद्यानम् L

— तन्मन m Tattvas, बुद्धि — भूरि

f Lalit — मनस n RV, etc — मन्त m W —

मन्वुमत mfn (only voc. मन्तुमस) RV —

मन्मन n RV — मन्त m (rarely n Scil तन्व)

MaitrUp, Mn, Sāmkhyak, MBh, etc — मन्तुतत्त्वम्

BhP — महि m IV, AV, VS, SāmkhŚr, मह —

विदुःभावम् Yogas — विद्वतः L — विपुलम्

VP — शिमुषी Vās, Rajat — श्री (only L) —

संविन्ति f NrisUp, Kir — संविद् f VS, etc

— सक्म VP — संरंगा MBh, Kāv —

समीक्षा BhP — सिद्धि f W.

to exert the i. कृत्य Nom कृत्यति

RV 4.24.4, 10.64.2 full of i. विज्ञानमय mf (ई) n SBr,

Up, etc good i. सुप्रतर्कः MW (in Sāṃkhya) the great i.

किं इह ज्येष्ठः L the great principle i.e i. महामन

m BhP growth of i. बुद्धिवृद्धि f Mn 4.19 having a worthless

ss i. अनर्थबुद्धि mfn having i. मनसिन् mfn TS

— दृष्टिमत mfn MBh, Kām having quick i. शीघ्रचिंतन

mfn Cān the illuminated i. (of a Buddha or Jina)

बोध m f Kathās, Rājāt, Śatr, Lalit illumination by i.

चित्ताभिज्वलनम् Badar 2.2.18, Sch i. game बुद्धियुतम्

Pāncad i. which contains the truth in itself कृतुम्भरा

(with and without प्रज्ञा) Prab, Sarvad, etc a matter of

i. पार्थिवमनः n Kam mere i. शान्तिधनः BhP 8.3.12,

9. .23 of little i. कुमेवास- mfn BhP one whose i. is

blinded with pleasure कामान्धसंज्ञा
बोधविषयः mfn Bear one whose

i. is knowledge बोधविषयः
मनोऽप्यपि सः (BhP one whose light is the

i. मनोऽप्यपि सः mfn SBr originating from i. आभवा

L possessing i. सौश्र्णातन mfn Vās, Mear pure i. शान्तिधनः

BhP 8.3.12, 9.8.23 relating to i. बौद्ध mf (३) n Sāh

the sheath consisting of i. विशानमयकेशः MW sign of i.

बुद्धिकल्पनाम् A the state of not having i. अमनीभावः

MaitrUp superior in i. बुद्ध्याधिक mfn R weak i. कुमति

f Das, BhP दुष्प्रज्ञानम् MBh without i. अमनस्क

mfn Sarvad अमनस्क - mfn SBr 14 i. (in Sankhya =

८
Buddhi) प्रत्ययः i. (second of the Sāṃkhya Tattvas)

महातत्त्वम् absence of i. जाड्यम् (g. दृग्दि)

Vendāntas an adherent of the doctrine hat the i. is produced

from material elements भूतचैतनिकः Nyāyas, Sch to be

apprehended by the i. बुद्धिगम्यम् बुद्धिब्राह्मण mfn

MBh being the great i. महाचैतन्य mfn Up best (when

effected) by the i. बुद्धिबोध mfn MBh childish i.

बालमति mfn MBh city of the i. बुद्धिपुरम्

consisting in i. बुद्धिमय mf (ई) n MBh consisting

of i. सावित्रा mf (ई) n NrisUp density of i.

रथोत्थम् MW destitute of i. अचित्त mfn development

of i. बुद्धिबुद्धि f Mn 4.19 endowed with i. सध्वी

mfn SBr the enlightened i. (of a Buddha or Jina) वाणि

m f Kathās, Rājat, Śatr, Lalit

intellectual adj ~~इ~~ साक्ष f(आ, ई) n SBr, Nir,

MandUp.

the exercise ^{of} the intellectual faculty ज्ञप्ति f

BhP 10, Jaim 1.1.5, Sch heightening the i. faculties (Soma)

दक्ष f(आ) n RV 9 f in i. creation भावसर्गः 1W

the i. faculty ~~इ~~ ज्ञातम् VS 18.7, TS 7.2.4.2, Maitras

4.2.8, Tandy^aBr 5.7 बुद्धिशाक्ति f L बुद्धिशाक्ति

f L ज्ञानशाक्ति 1 Vedant^as ज्ञानशाक्ति

r Bādar 2.2.9

बुद्धितत्त्वम्

Siddhāntas

H

अवशक्तसाय

(in phil) - विश्वः

Vedāntas.

निष्क्रमः 1.

the i. principle

महत्

m (rarely n Scil तत्त्व)

MaitrUp, Mn, Śamkhyak, MBh, etc the i. soul ज्ञानात्मनः

m VP 6.4.42, RamatUp 1.89, 2.5 i. state मनस्त्वम् Sarvad

i. union with the Supreme Spirit

बुद्धियोगः

MW i. vision

ज्ञानचक्षुः

n Mn 2.8, 4.24, MBh 13.2284 possessing

i. faculty

ज्ञानशक्तिमत

Vedāntas strengthening the i.

faculties

(Soma)

दक्ष

f (आ)

RV 9 f.

intellectuality of matter भूतचैतन्यम्

Nyāyas, Sch.

perceiving intellectually मनसा ज्ञायिन् mfn Pāṇ 6.3.

5, Sch.

intelligence n I बुद्धिमत्ता (MW), बुद्धिमत्त्वम्

(Kām) — बोध्यः Kāv, Rajat, Pur — प्रबोध्यः

Ragh, Bhp, Sāntiś — प्रबोध्यकः (ifc), प्रबोध्यः

— प्रबुद्धता MārKP — विनोदः BhP —

समवबोधनम् MBh — बुद्धि f Mn, MBh, etc — अवगमः

Bhag 9.2, etc — प्राज्ञता (Mn), प्राज्ञत्वम्

(Vedāntas) — विज्ञानम् (ifc f आ) AV, etc —

प्रज्ञानम् AV, etc, प्रज्ञा SBr, etc — ज्ञाता

Yājñ 3.142, NyāyadīpSch — ज्ञाता Nyāyad, Sch — प्राज्ञा

L — ज्ञप्ति f BhP 10, Jaim 1.1.5, Sch

— धी — सुधी Subh.

— उपलम्भनम् BhP

II ~~III~~ = ~~मदन्तः~~ इ — उदन्तकः L ~~BhP~~ —

कविलम् RV 10.124.7 — काव्यम् RV, AV, SBr 11

— कावशा L — क्रतु m RV, VS, TS, SBr —

— चार्वा L — चित्तम् KapS 1.59, Yogas 1.37,

2.54, Vedāntas — चेतनता, चेतनत्वम् Sarvad 7.8,

^{Kum}
~~Kam~~ 3.39, Sch, KapS 1.100, Sch, चेतनभावः Bādar 2.1.6

Sch चेतना Yaṅn 3.175, MBh, etc (often ifc f

^M
m 9.67, MBh, etc) चेतस n VS 34.3, AV, Mn

9, 12, MBh, etc (ifc KathUp, Mn, etc), चेतः in comp

चैतन्यम् KapS 3.20, Sāmkhyak, etc ज्योतिस

n RV 6.9.6, VS 24.3, AV 16, Bhag दुष्टि mfn BhP, L

चिपणा ifc VarBrs 104.29, BhP चीदा f L

चोयिम् RV 2.27.11 चोयिम् VS, Kath

प्रकेतः RV प्रतिपद् L प्रतिभा

MBh, Kāv, Sāh, प्रतिभानम् Hariv प्रत्ययः प्रति
f SBr, etc

मननम् Hariv, Sāmk, Sarvad मनस n

RV, etc मनश्चिता Kir मनीषा RV, etc

मनीषिका BhP मेधस m (ifc) मेधा

मैधा RV, etc मैधावकम् ४ मनोवादि

— (?) यद्वा L, यद्वा L, बुद्धि —

वाचिकम् W वाता Kāv, Kathās, etc

वित्ति विद्वान् f SamhitUp n RV विमशः

Sarvad वाक्षा BhP वैदग्ध्यम् (ifc f आ)

Mālatīm, Daśar, Sāh, etc श्रुति f MBH, Kāv, etc

सुक्रव्या RV.

advanced in i. प्राप्तप्रकारक mfn Sāṃkhyak, Sch appearance

(of i.) प्रबोधः Pañcat (V. 1) bringing i. वार्तिक mfn W

by force of i. प्रतिभाबलात् ind Rājat causing i. मैधाकर

mfn RV, मैधाकृत mfn consisting of i. विद्वान्मय mf (ई) n

SBr, Up, etc consisting of i. only एकचिन्मय mfn Rāmāt-

Up constituting a reward gained through i. (horses)

कृतमय

mfn RV 5.33.9 conveying i. नार्त्तिक

mfn W (in dram.) deceitful i. दुष्कृत n Daśar 1.38 thedoctrine (of the Yogâcāras) that only i. has reality (notthe objects exterior to us) विज्ञानवादः, विज्ञानैकस्वकथ-^{वादः} Bādar,

Sch c. 1. 1.

endowed with i. IF कृतमय mfn SBr 10, ChUp

ज्ञानिन mfn Mn 12.103, Hariv , etc — विज्ञानवर mfn Up,

ChUp, Sch, Kathās,

the eye of i. ज्ञानचक्षुस् n Mn 2.8, 4.24, MBh 13.2284filled with i. मातृगर्भ mfn ~~mf~~ Śis generating i.

मैधाजनन mfn MBh — मैधाकरः mfn RV, मैधाकृत mfn

great i. प्रणी Vop — महाचित f Up the great i. ofa Buddha महानोधि m or f Buddh having great i. सुयैतस

mfn RV, Śis

having i. विज्ञानिन mfn Hcar, Kathās, MārKP having true

i. (raid of Vishnu) सत्यमेवम mfn MBh i. and ability

कपूरक्षी nom du m VS 7.2, SBr 4.1.4.1, 14.3.1.31

i. dependent on individuality प्राज्ञः Vedāntas i. of प्रवृत्ति

f (gen.or comp) MBh, Kāv, etc i. personified (as a daughter of Daksha and wife of Dharma and mother of Bodha) बुद्धि

f MBh, Pur i. (personified as the wife of a king) पुरजनी Gal i. once personified (esp. as

the wife of Dharma and daughter of Da^Kysha) मैद्या MBh,

Hariv, Pur a lord of i. विज्ञानपति गृहमायिनी m Tup natural i.

विज्ञानयनः गृहमायिनी Sch nothing but i. विज्ञानयनः SBr, Sarvad

nothing but i. प्रज्ञायनः BhP not preceded by i. अबुद्धि-

पूर्व, अबुद्धिपूर्वक mfn of all-pervading i. एतद्भावा

(RV 1.3.9) mfn of equal i. समानप्रतिपत्ति mfn Ratnav

of right i. हृत्वा mfn Bhp of superior i. प्रथो mfn

Vop one who affirms that only i. has reality विज्ञानवादिन्

mfn, विज्ञानास्तितमा-वादिन् mfn ^{Balar} ~~Pator~~, Sch possessing fame

and i. यशोमध्यासमान्वित mfn Mn 3.263 one whose i. is as

sharp as the point of Kusa grass कशागमुद्धि mfn lagh 5.4

(in Vedānta) possessed of pure i. शुद्धबोध mfn

possessing i. बुद्धिभूत mfn W possessing wonderful i.

अद्भुतकतु mfn RV products of i. मेधाः f plx pure i.

शुद्धयैतन्म Vedāntas चिदमन m Bhp 1.3.30,

I-matUp, Prab, चिद्वनः Sarvad 8.78 to receive certain

i. शुद्धिं लभ right i. सुधीयः Bhp Secret i.

गूढभाषितम् W wishing i. for मेधाकाम mfn (genx)

⁶
Māṅḍr with i. सहमनस mfn Rājat.

intelligent adj I बुद्धिमत G:ŚrS, MBh, etc ____

बुद्धियुक्त MW ____ बुद्धिशालिन MBh, बुद्धिसम्पन्न AsvŚr

____ सुबुद्धि Kav, Kathās, etc ____ बुध Mn, MBh, etc ____

बुद्धिजीविन Mn 1.96 ____ कुरात्रबुद्धि Ragh 5.4 ____

कुरात्रबुद्धि ____ प्राप्तबुद्धि W ^{बुध} ____ बुद्ध MBh,

Kāv, etc ____ मातिमत MBh, Kāv, etc ____ मनोपिन RV, etc

____ मनास्विन TBr, etc ____ मतिगर्भ Śis' ____ मति

f RV ____ मनोद्युत RV ____ स्थूलमति ____ उपमन्यु Sāy

____ मनु VS, ŚBr ____ समनस Kav, Kathās ____ द्योमत Mn,

MBh, etc ____ दीवित RV ____ प्राज्ञ f (आ, ई) KathUp,

Mn, MBh, etc ____ ज्ञानवत् (Pāṇ 8.2.9, Sch) MBh, R 6.102.7,

LaghuJ, etc ____ विज्ञा, विज्ञानिक L ____ परिज्ञात W

____ ज्ञ f (आ) (Pāṇ 3.1.135) ŚvetUp, Pras'nUp, Bādar,

VarBr, PhP 7 — पञ्चायक्षुस् n MBh 3.13891, पञ्चायत्

Kathās, Pañcat, etc.

II अनसूरि m ChUp — अभूर f (आ) RV, AV5.1.

9, 10. 11. 5 — अथ f (आ Pañ 4.4.92) L, अथनीय

— रुद्रघाटेतज्ञ Daś — रुद्रघाटेताङ्ग W — ^{कवि} — कतुमत

RV — चिन्तिन AV 3.30.5 — (Śiva) चिन्तितान MBh 7,

13 — चेतन f (ई) KathUp 5.13, SvetUp 6.13, Hariv

3537, KapS, Tattvas, etc — दक्ष f (आ) RV, etc —

निपक्व L — दिव्यज Heat — धीर f (ई or आ)

RV, etc — पुरुमन्तु RV — प्रतिभान्वित Ragh 8.79,

प्रतिभान्वित L, प्रतिभावत् Kathās —

प्रातभानवत् MBh, Kāv, etc — पापश्यत्, पापश्यमान MBh

— मेधावत् Pañ 5.2.121 Sch, मेधाविन् AV, etc —

माधिर RV — मैध्य f (आ) RV, Av, VS, मैथां

अहेति — दण्डादि — वैश्यकतु RV, AV — विदु

Gal — विदुर Uttamac — विदुस f (विदुषी) RV, etc,

विद्वन् AV 9.9.7 — विवक्त्र R, etc — सैरव्यावत्

Vas, Mear — सयैतस RV, etc — सम्भृतकतु RV

— सहृदय f (आ) Kāv, Daśar, Sāh — सुमैधस RV, etc

— सूक्ष्मदारीन KathUp, MBh

(a-rt.) employing an i. agent चिन्तककर्तृक Pan 1.

3,88 an i. being चेतनः Sarvad 2.221 i. man कवि m

— वानः L i. person मतुथः RV 4.71.5, मैध्यानिन्

Naigh 3.15 more i. बुद्धिमत्तर R — स्पष्टतर MBh

preeminently i. प्रथी Vop,

very i. सुमति Kāv, Pañcat — सुबुद्धिमत Kathās

— बुद्धि मत्तर R — महाप्राज्ञ MBh, R — महाविज्ञ

Buddh — म सुविद्वत् RV.

II

~~III~~

intelligibility ± वेद्यत्वम्

Sāṃk — संवेदाता,

संवेद्यत्वम् Sāh — समर्थम् .

II

composed i. (as a word) पश्यक्षवृत्ति

Nir, Sch.

intelligible ^{adj} I बुद्धिगम्य, बुद्धिग्राह्य MBh — बोधगम्य

~~mfn~~ MW — बोद्धव्य ~~mfn~~ Up, MBh, etc — अवगम्य ~~mfn~~

— गम्य ~~mfn~~ Mn 12.122, Megh, etc — गमनीय ~~mfn~~ W —

संबोध्य ~~mfn~~ Das', Sāh, Rājat.

II अपिबर्ता (scil वार्त्ता) TBr — अवदात

~~mfn~~ Sāh — आविष्कृत ~~mfn~~ R (B) 4.19.10 — उपलब्धमत

~~mfn~~ T Prāt — लभ्य ~~mfn~~ Up, MBh, etc — विवेकविशद

~~mfn~~ Rājat — विशद ~~mfn~~ Hariv, Mricch, Rājat —

विस्पष्ट ~~mfn~~ Mn, MBh, etc — व्यक्त ~~mfn~~ — सुग

प्र (आ) * MW — स्पष्ट ~~mfn~~ TS, etc — स्पष्टार्थ

~~mfn~~ Can, Yājñ, Sch — स्फुरार्थ ~~mfn~~ Śis.

becoming i. (as sounds) सिद्धि f Bhp being i.

(as words) सिद्धि f Bhp being i. by itself प्रतीति f

Vendântas easily i. सुषम ~~mfn~~ L easily i. language

सुरवगाह्य निबन्धनम् Kum fully i. पुष्पार्थ ~~mfn~~ Sāh

generally i. सांख्यवहारिक ~~mfn~~ Lāṭy, Sch i. only to one's

self स्वसंवेद्य ~~mfn~~ Īājāt, Das', Pañcar to make i. गम् ~~caus~~

~~Gagn~~ गमयति MBh 11290, VarBrS, L, Sch to make i. to

अपिवत् Caus (with or without datx) IV making i.

स्पष्टीकरणम् W — गमय ~~mfn~~ Sarvad 1.35 most i.

स्पष्टतर ~~mfn~~ MBh not easily i. विकल्प ~~mfn~~ Sāh,

Pratāpar, Vām 1.1.21 ff of easy intelligence i.e. easily i.

प्रबोधिनी Cat. perfectly i. स्फुटतराक्षर ~~mfn~~, Śis

plainly i. पक्ष्यावगम ~~mfn~~ Bhag quite i. आव्यक्त

~~mfn~~ R 7.88.20 a term whose meaning is i. in itself (oppo-

sed to such technical terms as bha, ghu, etc) अन्वयसंज्ञा

सुविशद

very i. ~~सुविशद~~ ~~म~~ Mriceh ~~सुविशद~~ ~~म~~ Mālatī,

Jātakam .

intelligibleness
intangibleness

± गम्यता, गम्यत्वम् Sāh 10.61

— ज्ञेयता KapS 1.96 Sch, ज्ञेयत्वम् Bhāshāp —

ज्ञेयत्वम् Sāy. — भिन्नार्थता Sāk.

±

Sāk

intemperance आविरति f Yogas .

intend vb I संकृप Caus संकल्पयति, संकल्पयेत

(with or without मनसा) Av, etc — उद्दिश ~~PA~~

उद्दिशति, उद्दिशते Mārka, Kathās, etc — व्यपादिश =

व्यपादिशति MBh, Kāv, etc — अभिप्रे अभिप्रेति.

II अभिप्रे अभिप्रेयायति TS, SBr, etc —

आकू = आकुवते SBr 3 — उप cl 6 = ep. & Ved. also

Ved also इच्छते
इच्छति RV, AV, SBr, R, Hit, Śak, etc — क Desid

चिकीषति, चिकीषते AV 12.4.19, SBr, Katyśr, In, etc —

चित् चेतति

RV 1.131.6, 10.3.8.3. ____

तर्क | cl. 10 तर्कयति (with ca MBH 3, Mricch , Megh)

ep. also तर्कयते) MBH, Hariv, Bhp 3.13.20. ____ मनस्य

Nom. ~~मनस्यति~~ मनस्यते (g कण्डूयि) RV, Chup ____ क्यCaus रोचयति, रोचयते Hariv ____ विधा Desid

विदधिसति, विदधिसते MBH, Hariv, Bhp ____ संचिन्त #

संचिन्तयति Bhp ____ सम्मन् # सम्मन्यते (ep. also #

सम्मन्यति) R ____ (for any purpose) संज्ञा # संज्ञानोते

AitBr ____ अभीष्ट (1nf) Kathās.to be intended लक्ष pass लक्ष्यते Kas' on lat. 2.3.14, etc to be intended for विधा pass विदधति (gen ,

intended adj ± संकल्पित

Up, Mn, MBh, etc, संकल्प

ChUp

मतिपूर्व, मतिपूर्वक

Mn निविहित

समुद्यत

R, MärkP

सुचित

RV.

not i. अयथेष्ट

Pāṇ 8.2, 9.116 Comm. anything i.

आद्योतम

RV, VS, SBr, MaitrS i. for संज्ञात (comp)

MBh i. for an Adhvara अध्वरग

i. for that तदर्थेति

Bhag 17.27 तदर्थ

Ap 2.14.3, Pāṇ 2.1.31, 1.3.72

Kas an i. hiatus विवृत्यभिप्रायः

RPent an occurrence

different from that was i.

अनभिप्रेतम्

so it is i.

व्यपदिश

pass व्यपदिश्यते

th t which has been i.

अभिसान्नीपूर्व

Gant^w to be i. संकल्पनीय

ChUp

चिकीष्य

Pāṇ 6.1.185, Kas.

intended adj. संक्रियित अभिप्रेत h, etc निवृत्त MEh, R,

Sank अभ्य L.

as i. अशामिप्रेत not having the i. meaning असमर्थ

f(आ) (Inf.dat, loc. or in Com) Kpr.

intending अभिप्रेत ind Nir — आवि आधीति & Matras

intending anything evil against अभिनिष्कारिन्

mfn AV 10.1.31,

i. evil पापविनिश्चय mfn i.

पापरम्भक mfn Malatim 5.23 (V.L. पापरम्भवत्)

i. to अभिमृश mf (इ rarely अ) (ifc) i. to accomplish

sh a prepared sacrifice आहुतयज्ञकृत् mfn AV 9.6.27 i.

generally ifc

to act कारक mf (इका) Pan 2.3.70, Sch i. to

descend अवतितीर्षि mfn Kathas i. to destroy the world

सैहारकुक्षित mfn HariV i. to do कारक mf (इका)

(generally ifc) Pan 2.3.70, Sch i. to see anyone दर्शनार्थ

mfn Ap not i. अनिच्छ, अनिच्छक, अनिच्छत mfn, अनिच्छ mfn

Vishnus so i. तथाकृत mfn SBr 14.7.2.7

II f MaitrS.

the being intended गम्यता Pan 10.35, गम्यत्वम् Sch 10. 3.

intens vb द्यू दैद्यवीति, दैद्युयते (trans & intr) MBh.

MBh.

the Āthānepadā i. formed by reduplication and the

suffix ya अङ्-न्तः Pan 6.1.9, Sch the characteristic

of the i. verb चिक्रीयितम् Pat 3.2.14 & 43, 3.71 the Para-

sraipadā i. formed without ya अङ्-लुगन्तः .

int n e adj I तीव्र f(आ) W, etc पटु

f(पटु or पट्टी) Bḥ, Kav, etc बलवत् B, etc.

II अनिभृत Jātakam अलव्यु उच्च

उदग्र aṭh, likr, Sak, etc उद्धत Bḥ,

Pāncat, Athas, etc तिग्म W, etc दाक्षिण f

(आ once इ) Bḥ, B, Sak, Pānc, etc दृढ (दृढ)

Bḥ, Kav, etc प्रवृद्ध W, etc प्रसृत Uttarak,

as, Athas प्राशु Naish (as a colour) बहुल

his व्यायत संकुल f(आ) arṇa समर्थिक

f(आ) Kav, Bḥ समागाढ Kīrand समुद्धत

Jātakam सान्द्र f(आ) Kalid, as, Prab.

to be care i. एष cl 1 एषते (rarely एषति) Bḥ,

कठोरिभू Hcar पिण्डुलम् आगम् सुद्ध cl 1

मुच्छति मुच्छि

(Chatur 7.32) मुच्छति AV, etc to be i. मुच्छ cl 1 (Chatur

7.32) मुच्छति AV, etc becoming more and more i. उत्तरिन्

ait having i. curiosity सोन्दकुतूहल MB having i. effect

(as venom) नीगोदग Vikr having i. rays वैद्योद्यमिन i.

application समाधि m MBh, L, etc i. darkness अन्धतमसम्

Pañ 5.4.79, ash, अन्धतमसम् L i. enmity अनुशयः i. heat

अल्पुष्मन् m more i. समागाढतर सान्द्रतर 'sis' most

i. समागाढतर सान्द्रतर 'sis' not too i. नातितीव्र sh

pure through i. meditation स्तिमितसमाधिः शुचि Vir non ring

more i. उद्दीपक Sak, Comm on Uddīpād very i. सुनिस्तर f

(आ) MBh, Kav, etc.

intensely = अभिस्थिरम् ind. 63r — अमन्दम् ind.

(in comp अमन्द-) शब्दः उच्चैः ind. 4.1.1, 63r,

Kum, Tancat, etc — प्रकृष्य inf and प्रकृषीत् or प्रकृषेत्

ind. 10h, 10v, etc — सरम्भ (inf) — सहेभिः

burning i. दाहवदान्य nfn i. brilliant बृहद्युति

ind. 10r i. bright हृदीर्णदीधिति nfn i. harsh सरम्भपङ्कण

nfn i. rough सरम्भपङ्कण nfn 'i. turbid' संकूल-

ककुप nfn more i. गाढतर in comp गाढतरम् or

ind. 63r to shine i. उद्युत intens 6.16.45

very i. सुदृढम् ind. 63h — सुविस्तरम् ind. , Hariv.

Hariv.

intensified adj ≡ अभिमुर्छित ¹Susr — कुरलित

Kad — गुणित Desh 107 — (as a sound) पूरित

— मुर्छित Wh, Kar, ¹Susr — सम्मुर्छित, ¹Susr.

an i. form of sirot̄pata सिराहण्ट ¹Susr.

intensify vb ≡ चनीकृ ¹Basar, Sch — संक्षु

संक्षुते (Pan 1.3.65) badyer, Bhett.

to be intensified अभ्युदीर pass अभ्युदीर्यते ¹Susr.

intensity n I चापिमेन m (पृथ्वीदि) ch 3.246. a

पाटवम् Susr, लवस भूराता ch

सैवगः attarar, aitt प्रकर्षः h, lav, etc

गाढता Kathās 90 गाढलम् Das 8.78.

II उच्छ्रयः Susr उच्छ्रायः (Panj. 3.49) Vir,

Susr उच्छ्रिति f Mn आलम्ब्यम् ch 10.13.35

मह्यम् Susr विक्रमः VarBrS विभ्रमः

(ifc f आ) Lav, Kathās, etc- विस्तरः h, Lariv, BP

संरम्भः (ifc f आ) Lav, Kathās संघातः (rarely

संघातम् : ifc f आ , Susr (as darkness) संतति

f ajet सान्द्रता cit, सान्द्रलम् m.

(expressing) i. अभि ind (as a prefix to nouns not

derived from verbs) i. of action (as represented by Intm)

क्रियासमभिहारः Pan 3.1.22 & 4.2 i. of darkness अन्धकारसञ्चयः

of great i. तृक्ष्णग mn VarBrS one who has attained

the highest degree of i. प्रत्यक्षाष्टगत mn Mayam, Sch.

intensive adj ॥ प्रविस्तृत Kricch, Pancar

संहत VarBrS — संहतमूर्ति VarBrS.

very i. अतिगाढ .

intent ad = एकाग्र ib, in 1.1, ib, ib, ib, etc.

— अग्र f (आ) — प्रयत्न ib ib.

alone with i.e. i. upon विविक्त (ifc) ib always i.

ब्रह्मलोक

i. on love ब्रह्मलोक f (आ) ib always i. upon

नित्ययुक्त (loc) ib, ib सततस्थित (loc) ib to

be i. on (said of the mind) निविष्ट निविष्टे (rarely

निविष्टे (loc) ib, ib, ib the being i. on उपासनम्

rich, the being quite i. upon परता (ifc)

ib, ib, ib to be i. on जागृ cl 2 जागर्ति (with loc

or loc with अधि) ib, ib, etc (with acc ib ib)

ib cl 1 वर्तते (rarely वर्तते) (dat) रक्त

(ib) poss संयते (generally संयते or also संयति)

(loc) ib, ib, etc to be i. upon प्रसज् poss प्रसज्यते,

प्रसज्यते (प्रसज्जति) (loc) an, MBh, etc — उपास्य उपासते

V 10.154.1, AV, MBh, Susr, etc — प्रवृत् प्रवर्तते (dat,
(ep, also प्रवर्तति)

loc or अर्थम् ifc) MBh, Kav, etc — चि ed cl 3

≠ V 5.55.7, 3 — चित caus चेतयति, चेतयते V,

MBh 12.9.90, Athas, 13.10 — दीक्षी cl 2 दीक्षीते

पर्यागा (only aor पर्यागात् 3 pl पर्यागुर) (acc) AV 1.31.4

— पुरोध्या पुरोध्याति V, etc — भूष cl 1 भूषति

(dat) AV 3.25.2, 34.2 etc — विगाह विगाहते (ep

also विगाहति) MBh — व्यवह व्यवहरति, व्यवहरत

(acc) MBh — व्यपयुज व्यपयुजे (acc) MBh 5.992 — शीक

caus (cl 10) शीकयति Apast, MBh, Kav, etc —

समुपाचर समुपाचरति (acc) MBh — सम्प्रयत् सम्प्रयतते

(dat) Kam — रथा cl 1 तिष्ठति, तिष्ठते, MBh,

etc eagerly i. upon पराग्रन्त (with loc) DBh will i.

पापकुक्षि having; the mind i. on ^{one} the object एकाग्रचित्त

having the mind i. upon one object एकसर्ग L i. media-

tation पराग्रन्तम् i. on अभिनेविष्ट (loc or in comp)

आविष्ट L अनुबन्ध लग्न (gen or ifc) DBh,

lav, etc व्यग्र f (आ) DBh, Hariv, lav, etc उद्यत

अधिमुक्त विवक्ष अभियुक्त (loc) आसक्त

आसक्तचित्त, आसक्तचेतस, आसक्तमनस उपासक

lav जागरूक f (आ) ifc Pagh 14.95, Vear

5.104 तद्गत ifc Yet 4.22 निष्ठ in, inb,

etc साङ्गिन (gen, loc or comp) DBh, lav, etc

i. on any object निविक्तभाव i. on enjoyment सुखपर-

lak, variv i. on inferior wealth अथपर i. on love

पत्रपर i. on politeness उपचारपर i. on sacrifice

यज्ञमनस i. on sacrificial oblation दाश्वध्वर

i. on something else अन्यासक्त i. on studying the Veda

श्रुतिवत्पर L i. on this एतत्पर Comm on in i. on virtue

virtue धर्मपर Āpast, ar, h, Kāv, धर्मपरायण Āh, L

i. upon द्युतनिश्चय (dat) Āh — दृढव्रत (loc or comp)

— प्राणिहित (loc) Ā, Dhatt i. upon विनिहितमनस Āit

— निविष्ट (loc or comp) Āh, Āh, etc — अभिनिवेशिन

Tājñ 3.134 — निवेशित Āh, Kāv, etc — प्रविष्ट Āh,

Āist — प्रसक्त Āh, Āh, etc — संसक्त Āh, Kāv,

etc — समासक्त Āh, Pāncar — सम्प्रसक्त Āh —

सक्त Āh, Kāv, etc — स्थित Āh, Āh, etc —

समास्थित (acc) Āh, — सास्थित (loc or comp) Āh, Āh,

Kāv, arṣṣ _____ पर्युपस्थित _____ पर्यवस्थित (with loc)

MBh, R, Hariv _____ व्यवस्थित (loc) MBh _____ समायुक्त MW

_____ अभियोगिन _____ युक्ततम BhP _____ युक्त (instr,

loc or comp) RV, etc _____ एकचित्त Kap, Hit, Pañcat _____

कृतक्षण Jātakam _____ व्यी ifc Kāv _____ निरा

f(आ) In, MBh, etc _____ निभृत (comp) Kād _____

निर्वन्धपर f(आ) Kum 5.56 _____ परार्थनि f(आ)

Kād, Rājat _____ परायणम् (ifc f(आ) In, MBh, etc _____

प्राथित _____ प्रवण f(आ) (loc, gen, dat, inf or

comp) Bh, Kāv, etc _____ प्रसृत , aṣṣ _____

प्रवे f(आ) L _____ बोधिन् ifc BhP _____ भाज

(mostly ifc, excepti nally with gen) Bh, etc _____ भावित

(instr or comp, Bh, BhP, BhP, BhP _____ भावितमन् ifc 'is

12.33 यत् MBh, R, Hariv रचितधी BhP

रत १००, etc वाम f(ई or आ) (lfc) Kāv, Kathās

अत विहितक्षण c r सम्मुख f(ई rarely आ)

(loc or com) १००, Kathās सादर f(आ) Kāv,

Kathās, etc सृष्ट (instr) MBh i. upon another's

welfare परार्थचर Jatakam i. upon an object कार्योद्युक्त

i. upon doing an-thing सावधान f(आ) (inf) Uttarac

i. upon the frog-meditation मण्डूकयोगनियत MBh i. upon

it स्वार्थसाधनतत्पर In 4.196 not i. (on devotion)

अप्रयत In, Ip not i. upon निरास्थ f(आ) (comp)

Kathās only i. on obeying father and mother and teacher

पितृमातृगुरुशुश्रूषादयानवत् JanhP quite i. upon ~~समाहित~~ निरत In,

समाहित

ar, MBh, Kāv, etc समाहित (with loc) Up, MBh, etc

— वशादिन (comp) Next solely i. on एकतसर

Kachas very i. सुसमाहित IBh, Kav, etc whole i. on

one object सम्प्रयुक्त IBh.

intent n ± हृदयतम् W.

with i. आशयतः ind Divyāv.

intention n I अभिप्रायः 7, etc आशयः Prab,

Kathas, Pancat भावः In, Dh, etc आकूतम् VS,

1r, etc आकूति f IV, AV, etc (personified) AV 4.131.

2.

II अनुबन्धः अभिसन्धि m आदिश f IV

10.61.3 आभासः दुर्ज्ञेयम् In, Dh, Gusr, Nit,

1r, etc काष्ठा In, Dh, F, 1r, etc केतः RV,

13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

चिकीर्षितम् In 4.7, Dh, etc चित्तम् AV, VS, AF,

13r, etc चित्ति f (along with आकूति) AV, Dh 5.18.

16 चिन्तितम् 1 छन्दस्य n तत्परता

दर्शनिम् 1.58.18 धी धीति f RV,

13r, etc प्रयति f IV, VS बुद्धि f IV, VS

etc --- मतम् MBh, BhP --- मति f AV, etc ---

मनस n AV, etc --- नितकः Jatakar: --- विधिह्सा

MBh, Kāv, etc --- विधिसितम् BhP --- शेषुणी (ifc शेषुषीक)

ajāt, bhahna? --- सेवा Das --- समुदान्तरः L

--- हृदिम् BhP.

no i. असन्नाति f according to i. यथाशयम् ind

BhP, ajāt the act of seeing into the i.s (of others)

← + definite i. for सैकल्पः (ifc f आ) (with

loc, dat or ifc) AV, etc an enemy's i. शात्रैर्विद्धितम् MBh

दुर्न्यवसितम्

an evil i. दुर्न्यवसितम् Mudrār 3. $\frac{11}{12}$ friendly i. हितबुद्धि

f R having a bad i. दुरभिप्राय BhP 10.42.20, दुरभिसन्धि

m Sch on Mricch 5.27 having an i. काम mfn (ifc)

having some i. साश्वत mfn having the same i. सैकल्प

mfn having the same i. एकनिश्चय mfn IBh 1.7624

having which i. यययय mfn BhP i. of going to war

आवापः Tab, 'is, etc i. to व्यवसायः (loc, acc with

पात or comp) IBh, Nav, etc i. to do तवादिस्त IBh,

Nav, etc i. to hurt वधकाभ्या In 4.165 knowing the i.

कतवेदस mfn 1.104.3 oneness of i. ऐकार्यम्

asar one whose i. is known सिद्धार्थ nf(आ)n L with

a particular i. प्रयोजनेन IBh, प्रयोजनवशात् Pāncat with

i. मतिपूर्वम् with some i. अभिसन्धिपूर्वम् ind VP with

the i. of बुद्ध्या with this i. तात्पर्यतः ind aiat 1.369,

तात्पर्येण instr ind तात्पर्येन instr ind L with

which i. यत्कार्यम् ind MarkP यत्कार्या instr or

the act of seeing into intentions (of others)

3.9.3.4 wrong i. व्याकृति f L having been i. दूरी

mfn Nir 10.5 having evil i.४ दुराशय ~~३४~~ mfn BhP having

good i.४ संकेत mfn ३८ having hostile i.४ प्रतिबुद्धित

mfn ३९ having secret i.६ गूढमन्त्र mfn Śringer his ~~३४~~

i.४ तदभावः Kan 11.29, 18.3 imoving the i.४ of चित्तज्ञ

mfn on ach 10.57, śah 3.130 (चित्तज्ञता f akstr) Subh

not having evil i.४ against अनाभिमानुक mfn (acc)

Maitr, AitBr one who has good i.४ सत्संकल्प mfn BhP

one whose i.४ are ⁱⁿ this place इहकृतु, इहचित्त mfn IV 18.

4.38 one whose i.४ are in this world इहकृतु, इहचित्त mfn

IV 18.4.38 watching one's i.४ कृतुपा mfn ३८ 3.3.10

whose i.४ are not futile i.e. successive अवि तथाभिसन्धि

mfn BhP.

intentional adj ± बुद्धिपूर्व f(आ) , Ad,

बुद्धिपुरुषसर MW साकूत Kav, Kathās

साभिप्राय Pañcat.

intentionally ± बुद्धिपूर्वम् Ṫpast, 1Wh

साकूतम् ind Kathās सैचिन्त्य ind ivyāv

कामतः ind In, Kājñ, 1Wh, कामात ind In,

मातेपूर्वम्

संकल्पः (ifc).

concl. कामकृत nfn Ṫp 2.28.12 अभिसन्धिकृत

gazing intently अनन्यदृष्टि mfn having the mind i.

fixed on a subject सुसमाहित mfn Bh, Kav, etc.

intentness n = अभिनिवेशः — आवेशः BhP —

व्यग्रता (ifc) Sank, Pāncat, etc — अवधानम् Kum 2, 'tis

9.11 etc.

समाधानम् Sank, Pāncat — समाधि m Bh, P,

etc,

great i. समाहितम् IV i. in the pursuit of one

object एकाग्रता, एकाग्रत्वम् i. of feeling रसाभिनिवेशः

i. of passion रसाभिनिवेशः i. on अभिनिवेशनम् (corr)

Car — व्यग्रत्वम् (ifc) Kull on in 8.65 — स्थिति f

(loc) Bh, R — निबन्धः L i. on an object प्रवेशः

i. on one object एकाग्रम् Bh, BhP, Vedāntas.

belonging to the dominion of nhaspati (as the inter-

cal^{dy} month) आहुस्पृ mf n Gobh an i. ishadha month

द्विराषाढः dyot an i. lun r day अधिकतिथि mf n an i.

month अधिमासः — अनामकः — असंक्रान्तः Heat;

असंक्रान्तिमासः the i. month (occurring in a year in which

there is a Kshayamāsa) संसर्पः TS, etc.

intercalated adj ± अधिक .

an i. day अधिकदिनम् an i. month अधिकमासः a redun-

dant i.e. an i. day अधिकदिनम् .

to intercede for अधिक for Ved.

intercept vb अन्तर्द्वेष 53r ५५३३

उद्गृहीत

2V 5.83.10.

not intercepted at (said of arrows and of a sword)

असक्त mfn (loc) IBh 3.1602, 14.2139, असक्तुः Bakh 3.63

not i. by (said of arrows and a sword) असक्त mfn (loc)

14h 3.1602, 14.2139, असडुं 2agh 3.63 not to be i.

अनवग्रह mf n.

intercession n II माध्यस्थम् .

intercessor n II (prob) माध्यमशी m RV 10.27.

interchange n ॥ पशवृत्ति f Kav — विपर्ययः

SrS, Mh, etc — व्यतिहारः Pan, Top

~~Katyā~~

interchange vb विपर्यय विपर्यस्यते Katyāśr.

to i. (clothes) — Mn 8.396 — the abrupt

the abrupt,

i. of question and answer (one of the characteristics of

the dramatic composition called Vithi) गण्डः, गण्डम् Sah 6.

256.260, Dasar, Pratapar so that there is no i. अविपर्ययम्

ind SBr 3.

interchange vb विपर्यय विपर्यस्यते Katyāśr

(clothes) निह निहते Mn 8.396.

interchanged adj ३ (in gram) विपर्यस्त Pan 2.3.56,

Sch.

intercourse n ३ सव्यवहारः Apast, Pāncat

व्यवहृति f Bajat व्यवहृतम् Dhṛ सङ्गति

f 13h, Kāv, etc, सङ्गतिक (life) Sarvad सङ्गन्तम्

KathUp, Mn, 13h, etc मैत्रः Kāv, Kathās, मैत्रकः

Kāv, Pāncat संसृष्टि f MaitrS.

३ मध्यपातः Bajat यात्रा In 11.134

संसक्ति f समनम् RV 1.84.6.

to have i. with संव्यवहृ (instr) Kathās व्यवहृ

व्यवहरति, व्यवहरते (instr or loc) Gr̥, BhP आचर ^{आचरति} (with

or without सह) ChUp, In 11.180 उपास्य उपासते

AV 10.154.1, IV, Bbh, Gusr, etc पर cl 1 चरति

rarely चरते (with (Gr̥ 4, ChUp, Kauś, Śaṅkhar) or with-

out (Gr̥ 2.14) मिथुनम्) निषेव निषेवते (loc)

IV, AV विचर विचरति (instr) BhP संनिविश

संनिविशते (instr) Bbh (v.1.) सम्प्रविश सम्प्रविशति

(or also सम्प्रविशते) (acc) Bbh 'consisting in the i.

with the wife of a teacher's as a sin गुरुस्त्रीगमनीय In 11

frequent i. with सहसिलनम् (gen) Kav friendly i.

स्नेहानुवृत्ति f Hit to have i. with a female प्रतियम्

(only inf प्रतियव्युम्) TBr, Ach to have sexual i.

संविश संविशति (acc) In, Tājñ, MarkP to have sexual i. with

सेव cl 1 सेवते (rarely सेवति) (acc) In, 10h, 10h

etc having i. with सहसेविन mfn 10h — सम्प्रयुक्त

mfn (instr) In 11.179 having i. with another's wife

अन्याय mfn Malac having i. with men मनुष्यचर mfn

10 having sexual i. with only सेविन mfn (ifc) 10h

having sexual i. with a daughter-in-law स्नुषाग mfn 10

interchange of i. व्यवहारी Top i. (as of the sexes)

उपगमः L i. (between a woman of higher caste) with

a man of lowest caste अन्त्यजगमनम् i. (esp sexual i.)

सम्भवः (ifc f आ) 10h i. of men नारसंसर्गः 10

i. with व्यवहारः (सह or comp) Nir, 10h, etc — सङ्गमः

(सङ्गमम् & अर्थचिदि (ifc f आ) (instr with and sexual

without सह gen or comp) IV, etc साङ्गः (ifc f

आ or ई) (gen, instr, with and without सह loc or

comp) MBh, Kav, etc साङ्गं त्वम् (सह) Mit, Subh

संसर्गः (ifc f आ) (gen, instr with or without

सह loc or comp) Arś, Prāt, MBh, etc सहसंसर्गः

(instr) MBh वतनम् (सह) Kam परिशीलनम्

Kav, Mah प्रसङ्गः (loc, gen, comp) Bh, MBh, etc

प्रसङ्गिता (comp) MBh, Tattvas बन्धः (comp)

Pañcat, Bh संसवनम् (gen) J-atakam सीध

m (exceptionally f) (instr) MBh समयः (instr)

In 10.53 समुदायरः (instr) MBh संवनम्

(comp) In 11.178 i. with a female quadruped-पतुष्पदीगमनम्

Busr 2.12.3 i. with another अन्यसङ्गम् i. with a 'udra

women वृषलीसवनम् i. with a woman स्त्रीसंगः Subh

गमः (in comp) Mn 11.55, Yājñ 2.293 i. with the

सहस्रङ्गः VarBrS, Tāncat, Pur, etc, सहस्रङ्गति f

Kāv ससंनिधानम् Hit i. with the ^{wise} ~~wise~~ ससंनिधानम्

Hit i. with the world लोकसंव्यवहारः Mn, ParK i. with

women स्त्रीप्राङ्गः Susr one who has i. with a widow

विधवागामिनः m Yājñ 2.234 one who has i. with a

woman अभिगन्तु m one with whom i. is forbidden असंयोग

mfñ Ap produced by i. सांसारिक mf(इ) n Kām, BhP

'relating to the i. with the wife of a teacher' as a sin

गुरुस्त्रीगमनीयः Mn 11 resulting from i. सांसारिक mf(इ) n

Kām, BhP sexual i. जम्भनम् op यामः BhP

(esp) परिभोजः MBh, Kāv, Var to try to have i.

with पर desid चिचरिषति (instr) १Br 6 (a man) with whom

a woman may have i. गम्य mfn १Br 5 ~~xx~~ with whom i.

is forbidden असंव्यवहार्य mfn kan worldly i. यात्रा

(with ^{११} ले कि की) = जगदयात्रा .

interdict n = उपालम्भः Nyāyad.

interdict vb ± प्रतिषिद्य caus प्राषेधयति Āpast,

MBh, Hariv.

interdicted adj ± प्रधारय्यात् Śak.

i. as to marriage अविनाहिन् Mn 9.238 one who

has i. something प्रतिषिद्धवत् Rājat.

interest n ± वृद्धि f Mn, Yājñ, MBh, IW 264.

॥ उदयः R, Yājñ, Mn, etc काकान्तरम् Rājat

कारिका L.

(according to some) i. of which the payment does not

not effect the principal कारिका वृद्धि f along with the

i. सवृद्धि mfn Brihasp hearing i. वित्तविवर्धिन mfn

Mn 8.140 — सवृद्धि mfn Brihasp compound i.

पक्ववृद्धि the half of the i. अर्धवृद्धि f Mn 8.150 'i. at

the highest legal rate' परमवृद्धि i. exceeding the legal

rate of interest कारिता (scil वृद्धि) Gaut, Comm 'on Mn

8.153 'i. growing like ~~like~~ a lock of hair' i.e. at a

usurious rate payable daily शिखावृद्धि i. obtained from

capital etc. कारिका (with or without वृद्धि) Mn 8.

153, Gaut 12.35 the i. of capital मूलफलकम् n sg Āryabh

i. on a capital (considered as a certain part of it) कला

Śis 9.32 — फलम् (ifc fआ or इ) Āryabh i. up-

on interest पक्रवृद्धि f Gaut Nār, Brihasp, Mn 8.153 'law-

ful i. धर्मवृद्धि lending money upon i. कुसीदम् TS 3,

Gobh, Gaut, Pāṇ not bearing i. अवृद्धि mfn Yājñ 2.63

paying i. स्वकल mf(आ)n Naish part of anything

given as i. भागः W principal and i. मिश्रम् Lalit

taking no i. अकुसीद , अकुशीद mfn 'usurious i.'

अन्याथवृद्धि — कुसीदपथः Mn 8.152 usurious i. on

money कुसीदवृद्धि f Gaut, Mn 8.151 'wheel-i.' i.e. inter-

est upon interest पक्रवृद्धि without i. निःसङ्गम् निःसङ्गम्.

निःसङ्गेन
(ind R 2.21.12, BhP 4.8.31 absence of i. निर्माद्यसङ्गम् R (B)

acting according to one's i. अर्थतन्त्र mfn BhP acting with-

out i. निष्कामचारिन् mfn MārKP another's i. परार्थः Mn,

MBh, Kāv, etc anything causing i. कौतुकम् Pañcat,

Kathās, Vet arousing no i. विरक्त mfn Rājat connected

with any i. प्रयोजनवत् mfn R desirous of master's i.

स्वामिकार्यार्थिन् mfn MW devoid of i. for us मृताशून्य mfn

Prab 'for the sake of one's own i.' स्वभूत्सर्गम् full of

i. अगतास्थ mfn Bear full of i. in anything कौतुकिन्

mfn Kathās 54.52, Sāh, Prasannar having an eye to duty

and i. धर्माशयिनि mfn MW having any i. प्रयोजनवत् mfn

R having no i. in विरक्त mfn (abl, loc, acc with प्रति

or comp) MBh, Kāv, etc असङ्ग mfn i. in रागः

(ifc भा or इ) (loc or comp) Up, Mn, MBh, etc ममता

(loc) MBh, Kāv, Pur i. in any extraordinary matter

कुतूहलम् Sāh, etc i. in any object अभिसंधानम् i. in

anything कुतूहलता R 7.76.35 — कुतूहलम् MBh, R,

etc — कुतुकम् Pañcat, Kathās (ifc f आ) etc not

taking i. in अरसज्ञ mfn MBh 12.6719 — अकुतूहल

mfn (loc) Bcar one who has lost i. in what is to be done

नष्टकार्यार्थ mfn R (B) one who works in the i. of कार्यकर्तृ

m (gent) Pañcat out of i. कुतुकात् ^{abl} / ind Kathās, Hit

serving any i. प्रयोजनवत् mfn R showing no i. विकीतुक

mfn Śis subject to one's i. अर्थतन्त्र mfn BhP to take

i. प्रयुज् caus प्रयोजयति (with वृद्धिम्) Mn 10.117 to take

no i. in विरञ्ज विरज्यति, विरज्यते (abl or loc)

MBh, Kāv, etc taking i. in anything कुतूहलवत् mfn

Mālav want of i. विरक्ति f Rājat, Pañcat, BhP further

interests

ing the i of हितादायिन् mfn Rājat — हितकारिन् mfn

Āpast, R, Rājat, etc, हितकर mfn mfn (gen) R, VarBrS,

हितकारक mfn, Pañcat, हितकृत mfn VarBrS, BhP, Kathās,

etc to be interested in लुभ cl 6 लुभति (Dhātup

28.22) cl 4 (Dhātup 26.124) लुभ्यति (dat, loc) Mn, MBh, etc

to interest one's self for आदर-कृ .

interested adj ~~II~~ भागभाज MBh, Pur —

विधिसमान MBh.

any act done from i. motives काम्यकर्मिन् n any cere-

mony done from i. motives काम्यकर्मिन् n done from i.

motives काम्य f(आ) KātyŚr 12.6.15, ĀśvŚr 2.10, ĀśvGr

~~2.10~~, 3.6, Kauś 5, ChUp 5.2.9, Mn 2.2, MBh, etc eagerly

i. ^{११} को तुकित Prasannar highly i. in anything कृतकर्मिन्.

Mn 4.63, etc 1. (as friendship) अर्थकृत BhP 1. per-

formance of religious austerities कुहनम्, कुहना L not 1.

in अनन्वाभक्त (loc) ŚBr not 1. in anything निरास्थ

f(अ) Kathās the state of being done from i. motives

काश्यपम् Jaim 5.3.34.

interesting adj रसावह Kāvyaḍ (as news)

९९
कातुकवत Prasannar. anyxkxngxx.

any thing 1. कुतूहलम् Pañcat.

interesting oneself about anything ममकारः Rājat,

ममकृतम् Vajras.

interfere vb ‡ उच्छिद्य उच्छिनत्ति MBh, Mn,

Sāh, etc.

interfere
so as not to ~~to~~ with the axle-tree अनक्षसङ्गम् (MaitrS),

अनक्षस्तम्भम् (SBr) ind.

interference n H अवनिश्चयः L.

unjustifiable interference अनधिकार्यची.

interfering with another's business प्रवेशः Kathās.

interim n ± अन्तर्धि m ShadvBr — ^{अन्तर्गता} ~~(अन्तर्)~~

PBr.

interior adj ± I आभ्यन्तर MBh, Suśr,

आभ्यन्तरिक — अन्तरङ्ग — आन्तर Bhatt —

अन्तरालक f(ई) MaitrUp — अन्तर f(आ) —

आभ्यन्तर f(आ) (loc, gen or in comp) MBh 2.2282 etc —

अन्तरित — अन्तर्य (gana दिगादि q.v.).

± II निव्य RV — प्रत्यञ्च Prab, BhP, Vedāntas

being in the interior अन्तर f(आ) — अन्तर्गत,

अन्तर्गमिन् being in the i. of गर्भस्थ (gen) MBh 7.

3110 the i. apartments of a house भवनोदरम् W the i.

fire अन्तरग्नि m Susr an i. sheath अन्तरकोशः .

^{interior}
~~21~~ n अभ्यन्तरम् Śāk, etc — अन्तरम् —

~~811~~ गाहृ RV 9.110.8 — गाहितम् MBh 3.8772

— मध्यम् RV, etc, मध्यः ४ अर्ध्यादि — वक्षणा

— हृद् n RV, etc.

^{interior}
any (1) chamber गर्भः VabBrS, RTL P 445 any i.

part of the body अन्तरङ्गम् VarBrS 'being in the i. of

clouds' दननाभि m L being in the i. of the body

^{mfn}
हृदयरथायिन Car being in the i. of the earth अन्तर्भूमि

R belonging or corresponding to the i. हृदयज TBr

containing food (in the i.) वाजजठर RV 5.19.4, हृविजठर .

Sāy containing gold in the i. हेमगर्भ Heat having an

i. as comprehensive as the atmosphere अन्तरिक्षौदर 'having

in the i. गर्भार्थ ifc ŚāṅkhŚr, RPrat, MBh, etc having

no i. अनन्तर f(आ) 'having water in its i.' पुरोदकम्

L the i. of a carriage नीडः, नीडम् ŚBr, MBh, etc the

i. of a city मध्यनगरम् Pañca the i. of a cooking vessel

रक्षाकीर्तिकम् Pañ 5.1.20 i. of a forest वनान्तरम् Kāv,

VarBrS, Kathās the i. of a house अन्तर्भवनम् वेदमान्त

(ifc fआ) R the i. of a lotus पद्मगर्भः Kāvya 2.41 the

i. of a nest नीडगर्भः Hit i. of anything गर्भः MBh,

VarBrS, etc the i. of anything उदरम् Pañcat, Śak, Ragh,

Mricch, etc ~~xxxxxxxxxxxx~~ कुक्षि m (f L) —

क्रौडः Bālar 6.65, Hit, क्रौडम् (in later language) L —

जठरम्, (जठरः) RV, AV, etc the i. of anything

मध्यमकम् Mr̥icch — विदुर्मः Harav the i. of the body हार्दि n RV — हृद् n — हृदयम् (life & आ)

RV, AV, TB₂, MBh the ~~interior~~ i. of the house

अन्तर्गृहम्, अन्तर्गृहम् the i. of the vessel-like

egg of Bramhā ब्रह्माण्डभाण्डोदरम् MW the i.

part of a thing अन्तरम् the i. receptacle of

a carriage रथोदुपः, रथोदुपम् MBh in the i.

अन्तर ind — अभ्यन्तरतः ind Sub₂ — अन्तरम्,

अन्तरतः — उदरे — अबहिर ind Bhp in the i.

of a house अन्तर्गृहम्, अन्तर्गृहम् ind occurring in

the i. of anything अन्तःपातिन् mfn (life) Ap₂, Sch

one who has penetrated into the i. of any matter

मर्मपारग mfn (life) Naish one whose i. is well-

filled पूर्णगर्भ m (आ) n Bhp₂ the solid i. of anything

सारः, सारम् (life & आ) RV, etc.

interjection n ॥ आर्षहलम् ind gaṇa स्वरादि Pāṇ

1.1.37 आह ind उवे ind RV 10.86.7

ए ind MaitrS ऐ ind MaitrS ओ ind

L औ ind फत ind फुटुत ind

Kāśīkh, Sch.

interjection
'an (as Ah! अह ind, Vikr, Hit, etc, अहोरे ind

ChUp, अह ind L अह ind Vikr, Hit, etc,

अहोरे ind, ChUp, अह ind L an i. commonly used in

addressing another person भोस SB, etc an i. commonly

used in addressing several persons भोस SB, etc an

i. expressing astonishment generally ah! oh! वत ind

(later usually वत g स्वरादि) RV, etc an i. express-

ing laughter अ ind L an i. expressing regret वत

generally ah! oh! alas! बत ind (later बत g स्वरादि)

RV, etc an i. (implying calling) अहह ind Vikr, Hit, etc,

अहहारे ind ChUp, अहहा ind L an i. (implying fatigue)

अहह ind Vikr, Hit, etc, अहहारे ind ChUp, अहहा ind

L an i. (implying pain) अहह ind Vikr, Hit, etc,

अहहारे ind ChUp, अहहा ind L an i. (implying ~~pleasure~~

pleasure) अहह ind Vikr, Hit, etc, अहहारे ind ChUp, अहहा

ind, L an i. (implying sorrow) अहह ind Vikr, Hit,

etc, अहहारे ind ChUp, अहहा ind L an i. (implying surpri-

se) अहह ind Vikr, Hit, etc, अहहारे ind ChUp, अहहा

ind L an i. (murder!) आर्घहलम् ind gana स्वरादि T

an i. imitating the sound of a falling body बोक ind

onomat AV an i. imitating the sound of bursting टसत्

ind Kathās 95.78 , (टसद् - इति) 106. 181, टस - इति

Bālar 2.31 an i. of anger इ ind (gaṇa यदि Pāṇ. 1.4.57

etc) — इ ind — ष ind L — उम् ind

— कम् ind L an i. of asking 'Is it so?' अहो ind

(gaṇa यदि Pāṇ. 1.4.57) ŚBr, TUP, Śak, Bhag an i. of

assent अम् ind Mricch, Śak, Vikr, etc an i. of calling

अरे ind VS, ŚBr, etc — इ ind (gaṇa यदि Pāṇ. 1.4.57

etc) — फाट् ind W — षाट् ind L i. of calling

angrily अरेरे ind L an i. of calling to ष ind an

i. of compassion इ ind (gaṇa यदि Pāṇ. 1.4.57 etc) an

i. of contempt हि ind an i. of displeasure 'what a pity

pity ! 'त्यक् ind (with acc rarely gen, voc, Nom) Up, Lāṭy,

MBh, Kāv, etc an i. of distress इ ind (gaṇa यदि

Pāṇ 4.57 etc an i. of doubt 'Is it so?' ओहो ind(gana

चादि Pāṇ 1.4.57) ŚBr, TUp, Śak, Bhag an i. of envy हि

ind an i. of hurry हि ind an i. of menace shame! out

upon !तथैक ind (with acc rarely gen, voc, Nom) Up, Lāṭy,

MBh, Kāv, etc an i. of reproach तथैक ind (with acc

rarely gen, voc, nom) Up, Lāṭy, MBh, Kāv, etc an i. of

sorrow इ ind (gana-चादि Pāṇ 1.4.57 etc) — इः ind L

'an i. of surprise' अस्त ind only in comp an i. (of surprise

recollection, ~~fatigue~~, fear, passion, especially used in

dramas) अथै ind an i. of terror अथै ind L an i.

(said to correspond to the prākṛit aviḥā or aviha, used in

calling for help) आविचा ind Comm on Śak an i. said to

sound like a flourish at the end of a Sāman verse अहावरा

ind SBr 4 the 1. silence ! वतु, वतु ind Hear an 1.

used in calling पाट ind L (g-पादि) an 1. used in call

ing out to another काम ind L an 1. used in sacrific⁷¹

cial ceremonies वट ind TS.

interlaced adj ± उद्गमथित — ज्ञानविद्य MW.

interlude
~~interlude~~

n ३ (in dram) विष्कम्भकः Ratnāv, Bhar,

etc, विष्कम्भ ~~(in dram)~~ विष्कम्भः Bhar, Deśar, etc.

i. during an act गणितः Bālar 3, Sāh 6.20 a kind of

of i. प्रवेशकः Kālid, Ratnāv, Deśar, Sāh, etc mixed i.

मिश्रविष्कम्भक Bālar, संकीर्ण विष्कम्भक ~~(in dram)~~

संकीर्ण विष्कम्भकः Bhar.

intermarried adj ३ ०यतिषक्त MW.

intermarrying adj ~~॥~~ ०यतिषक्त MW.

intermeddling n ~~॥~~ अनधिकार-ચર્ચા .

to make an intermediary of मध्य कृ Kull on Mn 4.80.

intermediate adj ± मध्यम f(आ) RV, etc —

मध्य f(आ) Var, Megh — मध्यायु RV 1.173.10 —

→ H अवान्तर TS, SBr — विद्याल W.

abiding in i. space विवैश्वर Kir according to the

i. space यशान्तरम् ind Kaus belonging to the i. space

between heaven and earth आन्तरिक्ष, आन्तरीक्ष f(ई) VS,

TS, MBh, VarBrS, Susr a Gurn of an i. class परापरगुरु m

in an i. region उपदिशम् ind L, उपदिशा ऽBr ____ (of the

compass) अपदिशम् ind L the i. body which serves to

clothe and support the departed spirit during its several

residences in the Pitri-loka or world of spirits प्रेतशरीरम्,

अधिष्ठानदेहम्, अधिष्ठानशरीरम् an i. caste कारणः

Mn 10.23 i. condition between माध्यम् (gen) R an i.

consecration अवान्तरदीक्षा ApSr, MānSr an i. Kalpa विकल्पः

BhP (in astrol) i. period अन्तर्दिशा i. place अन्तराकाशः

KaushBr an i. point (as north-east) प्रदिश f AV, etc

an i. point of the compass उपकोणः Bālar ____ उपदिश

f ____ (as south-east) विदिश f VS, etc an i. quarter

(of the compass) उयाशा RāmatUp an i. quarter of the

compass अन्तर्दिशा VS an i. region विदिशा MBh, Hariv

— अक्षय्यदिशः ŚBr — अप — f Naigh —

अष्टमदिशः Gobh, अन्तरदिश the i. region as a peculiar

world अन्तरिक्षलोकः ŚBr an i. region of the compass अन्तर्दिशः

AV, अन्तर्दिश f MānGr — अन्तरदिशा VS —

अवान्तरदिश f ŚBr, BrĀrUp, Nir, Śulb — अवान्तरदिशा

MaitrS, VS 24.26 i. situation मध्यस्थता MBh, R, etc i.

space अन्तरालम्, अन्तरालकम् L — अन्तरम् — द्योद्वः

W — विवरः, विवरम् MBh, Kāv, etc the i. space

between heaven and earth अन्तरिक्षम्, अन्तरीक्षम् i. time अवकाशः

ŚBr — अन्तरम् — कालान्तरम् MBh, Pañcat 'occupying

an i. position' व्यन्तरः Śātr, HParīś, Pañcat, etc a

place situated in the i. region अवान्तरदिशः ŚBr, KātyŚr

separated by one i. (caste) एकान्तर Gaut 4.16 separa-

ted by two i. links इयन्तर f(आ) Gaut together with

the i. (castes) सान्तराक Mn 2.18 together with the

i. regions सान्तरदश AV the whole of the thirty-two

i. regions of the compass अन्तरचक्रम VarBrS with the i.

quarters सविदिश MW.

intermediation n ± पारमर्गम् Mn, MBh, etc.

to act as an intermediary मण्ट cl 10 मण्टयति TBr

(Sch).

intermingled adj H करम्भित Gīt, Naish, Viddh,

etc — कवर f(आ) Un 4.154) Śis 5.19.

not 1. अव्यतिषक्त SBr 12 1. with व्युत्पिष्ट (instr)

MBh (v.1. विमिश्र).

interruption n ± उपशमः

Māndūp, Māb, Mānt, etc.

उपशान्ति

f Su^r, lagh, Hit, etc.

i. of study

अनव्ययनम्

Mn, etc, अनव्ययः

intermittent adj ±

उपशान्त i, Prasā, शमित

mf n W.

intermittent adj

अनायनिक

(as urine)

विशीर्णधार

BhPr .

intermittent
 (i. on the third day (said of a kind of fever ,वितृतीय

AV.

fever not intermitting सतत ज्वरः

intermittingly विद्यतम् ind Src.

intermixed adj ॥ अनुविद्ध — संकलित w

॥

॥

intermixed

to become i. स्मृत् cl 1 स्मृति Dhātup 9.19

← i. with ॥ सम्मिश्रित (instr) ॥ अवकीर्ण

(instr) Kam. — उत्वचित Ragh.

॥

Ragh.

intermixture n ॥ अनुबन्धः, अनुयायः — संकरः

In, 17h, etc .

any action similar to the ^{intermixture} ~~i~~ of castes संकरः, संकरम्

having no i. अप्रतिसंक्रम mfn i. of equal things

समानाभिहारः Saṁkhyak.

internal adj ± आन्तर hatt अन्तर्वर्तिन्, अन्तर्वसत्

अन्तरस्थ, अन्तरस्थायिन्, अन्तरस्थित — अन्तर्गत,

अन्तर्गमिन् — अन्तर्भूत — अन्तर्भव — अन्तरतम

अवाह्य kagh 14.50 — सात्त्विक f (ई)

Mālatīm — हृद्य f (आ) RV.

engaged in i. ^{internal} reflection अन्तर्निष्ठ the i. and

spiritual part of man अन्तःशरीरम् an i. disease हृद्योतः

W i. disposition अन्तर्भावः in gam, i. efforts

आभ्यन्तरप्रयत्नः _____ (of the ^W mouth in producing artic-

ulate utterance) आभ्यन्तरप्रयत्नः Comm. on Mn 1.9,

Buddh p 10 the i. man अन्तरपुरुषः in 8.25 the i. monitor

मुनि _____ m (with हृदयेषु स्थितः) Mn 8.91 1.

the i. organ अन्तःकरणम्

motion इन्द्रियतम i. nature अन्तर्भावः (in phil) the i.

organ of perception and cognition अन्तःकरणम् an i. organ

(of which there are four, viz manas buddhi ahankāra and cit

अन्तरेन्द्रियम् (in Vedanta phil.) a remedy against i.

disceases ~~हृद्यो हृद्यो तमेव जम्~~ हृद्यो तमेव जम् AV.

internally ± अन्तरतः ind SPr, Sulbas, ...

i. bad अन्तर्दृष्टम् m. i. illuminated प्रसादव्याप्तम्

mn BhP.

interpenetrate vb ॥ व्यसृ = व्यधौति, व्यधुते

Ragh, Bhatt.

~~Naish, Bhatt.~~

interpolate vb ± प्राक्षिप ± ± प्राक्षिपति, प्राक्षिपते In,

Sch, R, Sch.

interpolated adj I प्राक्षिप्त Jan 6.3.23, Sch — क्षिपक

ifc R 2, ch 96 Sch, Naish 22. 48, Sch.

interpolated
in the passage क्षेपः

→ i. (said of a various reading which has crept into
 the text without authority) आगत्युक्त Comm. on Sur. 5.46

interpolation n क्षेपः TBr, Sch, ApŚr Sch, Śamk.

interpose vb ३ ॐवद्या ॥ ॐवद्याते, ॐवद्याति

high.

to i. certain interjections in chanting the Sāmaveda

to i. certain interjections in chanting the Sāmaveda

ॐवस्तुम् ॐवस्तोभति

Inty to i. certain

sounds in chanting the Sāmaveda ॐवस्तुम् ॐवस्तोभति

Inty.

interposed adj I अन्तरस्थ, अन्तरस्थानेन, अन्तरस्थित

— II अरोपित — प्रत्याकलित W.

to be i. ± व्यवधेय IV. — आरोप्य Sarvad.

II

~~Sarvad.~~

interposer adj II पुरुषान्तरम् ...

one who interposes व्यवधातु MW

one who interposes

~~मध्यस्थ~~.

interposing adj ‡ अंतरधायक f(रूपा) Prāt.

(met interposition) n ~~प्र~~ प्राणिका, प्राणिकी

_____ प्राणिकी Naish _____ व्यवायः SrS, Pr-t, Pān _____

समानस्थानम् BhP.

विक्रवीति,
interpret yb ± निब्रू (~~निब्रू~~ निब्रू) Ln 3.390

— ~~निब्रू~~ निब्रू निब्रूति air _____ निर्वच Br, Mn, Mh, etc.

interpretation n i प्रवचनम् SBr, Up, PārGr, MBh, etc.,

etc _____ गिरिवचनम् MBh _____ विवरणम् mfn Pur, Śank,

Sarvad _____ उपव्याख्यानम् ChUp, MundUp _____ व्याख्यानम्

SBr, etc _____ सप्रारण्या Sarvad _____ विवृति f Sarvad.

II

f Sarvad.

interpretation of the first or Mantra portion of the

Veda पूर्वमोमांसा i. of the Veda उद्देश्येति f n 7.36.

45 a particular i. (esp. a concise explanation of a gram

mmatical aphorism) श्रुति

L variety of i. श्रुति

to be interpreted निर्वक्तव्य

mfn Nir.

interpreter ⁿ ~~adj~~ H आभिवादेन m Maitrop — यजुर्वेद

m Naish, यजुर्वेद

a good i. सुनिवक्तृ m ApSr, Sch an i. of dreams

स्वप्नाव्यासनिदि m Sank an i. of signs f +

~~R Transfer to signs an i. of spots on the body~~

Sinh:s, Cat ~~Transfer to spots~~ an i. of the

Veda स्मरण (ifc f अ) Naish able to ^{interpret} marks लक्षित R,

r VarBrS.

the art of interpreting marks

117

~~Transfer to marks~~

interrogate vb प्रच्छ- cl 6 ३ (Dhātup 28.120)

प्रच्छति (Ved. and ep. also प्रच्छते) (acc) प्रश्न

Nom, प्रश्नगति Kāvya.

to i. a person about any thing परिप्रच्छ P प्रश्नगति,

परिप्रच्छते MBh, Kāv, etc to i. any one about anything

प्रच्छ cl 6 ३ (Dhātup 28.120) प्रच्छति (Ved. and ep also

प्रच्छते) (acc) (acc, dat, loc प्रति or अधिकृत with

acc, अथ or हेतोः ifc) RV, etc.

interrogated adj प्रपृष्ट- AV, etc

II सम्पृष्ट-

MBh, R, BhP, Śukas.

interrogation n प्रश्नः ŚBr, etc. — परिप्रश्नः Bhag

III आमन्त्रणम् AV 8.10.7, KātyŚr — मम ind L.

i. of fate विप्रश्नः Pān 1.4.79 i. of witness साक्षिप्रश्नः

a particle of i. मम ind L.

an interrogative particle आहोस्वित् ind.

interrogator n ३ प्रष्टृ m KathUp, MBh, MārkaP

प्रश्निन् m VS परिपृच्छकः GopBr.

one who interrogates and discriminates प्रश्निन्

Mn, Gāṭ, Bhar.

interrupt vb I प्रतिबन्ध् प्रतिबन्ध्नाति, प्रतिबन्ध्नीते

Sak — प्रसूह प्रसूहति, प्रसूहेत Mn, Naish —

व्यवधा व्यवधाति, व्यवधत्ते BhP — उपरुध् उप-

रुणद्धि, उपरुद्धि, उपरुन्धाति, उपरुन्धते (also उपरोधाति)

R 7.74.7), MBh, Mn, Sak .

II अनुविहन् MBh — उच्छिद् उच्छिनत्ति

MBh, Mn, Sāh, etc — उपसंह उपसंहरति, उपसंहरते

MBh 7, Kathās, Pat, etc — खण्ड् cl 10 खण्डयति

R 3.14, Kathās — परिहा caus परिहापयति n 8.206

प्रहातह caus प्रत्यव्यवहारयति MBh अभिद

भिन्ते,
cl 7 (Dhātup 19.2) भिन्नन्ति, (cl 1 भिदाति RV), MBh, Kav ,

etc विच्छिद विच्छिन्नन्ति, विच्छिन्ते विहन्

विहन्ति MBh, R, etc विहन् caus विद्यातयते

Kull on Mn 5.84 .

to be interrupted व्यवधा pass व्यवधीयते

R, BhP आलुप pass आलुप्यते Megh

प्रलुप pass प्रलुप्यते MW विच्छिद pass

विच्छिद्यते अभिद pass अभिद्यते MBh

विद्यते विद्यते

Rajāt, Hit

— व्युच्छिद्यते

only pass व्युच्छिद्यति MBh — समुपकृत्य pass समुपकृत्यते

MBh .

to wish to interrupt विरुन् desid विजिघांसति

BhP .

interrupted adj प्रतिरुद्ध Mn, MBh, etc —

अवहित

Sak

— असंतत

SBr

— उद्धृत

— उपसंहृत BhP, Kathās, Comm on Mn — दिग्ग

Bhag 6.36, R 3.50.12, VarBrS — मरिभग्न MBh, R

— प्राभिन्न R — भिन्न Bhartr — विश्वणित

Pur — विच्छिन्ना GrS, Kāv, VarBrS — विप्रलुप्त

BhP — शवच्छिन्न — व्युच्छिन्न MBh, Kāv, etc

— संहृत Uttarar — सच्येद् Vet —

सभिन्न — रनातित Kāv, Pañcat, BhP —

रथागित BhP .

' having one's meals interrupted ' किञ्चभक्त

Divyav 31 i. breathing छन्तश्वासः Susr 6 i. by tears

वाप्याकुल MBh, वाप्यापुत A i. order of meanings

क्रमभाटम् Pratāpar an i. sacrifice हस्तान्तरा

SBr having sacrificial rites i. विद्धिन्मन्त्रिणमन्त्रिण Rajat

i. (said of a cow that has ceased to give milk) विषक्त

RV 1. 117. 0 i. speech अथैवित् f one who is i. in

his work विद्धितकर्मन् Pāncat speaking (with a voice)

i. with weeping वास्पविकुलभाषिन् f (इणी) 1 P one

whose sleep is i. भग्ननिद्र

MW ' whose state of re-

pose is i. ' निरुद्धशमवृत्ति W having i. उच्छिद्य

ing p.

interrupting आच्छिद्य ind p Kathas .

interruptedly विच्छिद्य ind Prab, Vedāntas .

interrupter भेत् mfn Kam .

one who interrupts लोप्ते mfn (with gen) , MBh

one who i. meditation समाधिभेदिन m Ragh .

interrupting adj व्यवधायक f(इका) * Rajat —

प्रशमिकर R — लोपक (ifc) — विघातक MBh

विघातिन R, Kathās — विच्छेदन Susr .

interrupting an action क्रियाव्यवधायक Pan 3.4.57

Kas

i. (devotion) भेदिन

Ragh i. happiness

सुरवप्रतिनान्धिन

Vikr 5. $\frac{15}{16}$.

interrupting n भञ्जनम्

Pāncar, Mallin, etc

ह्लादनम्

SBr, KātyŚr, ĀsvŚr

खण्डनम्

Mālav,

Ragh, Pāncat, etc

निदातनम् R, Suśr .

interruption n I भङ्गः Mn, MBh, etc — विभङ्गः

Kāv, Pur — शिवध्यानम् BhP — विद्वत् (ep also

विद्वत्) Kāus, Yājñ, MBh, etc — प्रत्युहनम् SākhSr .

II अभ्यासात् Comm on PBr — अभ्याहननम् mfn

Comm on PBr — अवलोकः BhP — असंभवः Mn 11.27

— आवरणम् Mn, Susr, Ragh — विलोकः MBh, Kāv

etc — वृद्धः MBh 13.1637, Sak, Vikr, VarBrS, etc —

निराकृति Sāh — प्रत्यवरोधनम् MBh — भेदः

RPrat, KātySr, Sāh — लोपः MBh, Kāv, etc — विदातः

MBh, Kāv, etc — विच्छिन्ति f TBr. etc — विच्छेदः MBh

Kāv, etc — विभेदः Balar — विभेदः Mricch, Hit

— व्यवच्छेदः — व्यासथः VP — व्युच्छिन्ति f MBh

MarkP, व्युच्छेदः HParis' — व्युपरमः MBh, Hariv,

Kāv — ज्ञान्ति f Heat .

abrupt interruption in the prologue of a drama (where

an actor suddenly strikes in with an irrelevant remark

caused by his having mistaken a word uttered by another

actor) उद्धालकः Sāh 289 absence of i. ' in Samhitā

आविर्भावः

RPrāt causing any i. विघ्नकर mfn

RamatUp, VarBrS, विघ्नकर्तृ mfn MBh, Pāncar, विघ्नकारिन्

mfn R, विघ्नकृत mfn RPrāt, VarBrS, etc i. of an action

क्रियान्तरम् Pā. 3.4.57 (in dram.) i. (of the action)

by the close of an Act अङ्गच्छेदः Bhar i. of friendship

रसहृच्छेदः Subh, रसहृच्छेदः A i. of harmony कालुष्यम्

Rājat 5.63, Sarvad i. of order कम्भडुः i. of passion

रसभङ्गः W, v.1 for रसभङ्गगन्ध q.v i. of religious

austerities तपोभङ्गः Kāvya 2.325 i. of repetition

(prohibited on certain days of the moon at eclipses.etc)

अरवाधायः L i. of sentiment रसभङ्गः W v.l for

रसभङ्गगन्ध q.v non i. अज्यवधानम् Pan Kas, etc

sudden i. of breath क्रेथनम् Susr with i. (?) सावदानम्

ind Buddh without i. अनवानम् ind AitBr — अनारत

mfn — अत्रमाद mfn AV .

not intersected अनवच्छिन्न mfn .

intersecting adj लङ्ग Col. Gol.

(in geom.) the intersection of a prolonged side

and perpendicular पारः Col. ____ (in quadrangular fig-

ure) त्रिपारः (in geom.) the i. of a prolonged side

and the figure formed by such an i. पारः Col. the i. of

the prolonged side of a triangle by a perpendicular सम्पारः

Col, पाट (in geom.) a piece cut out by the i. of 2

circles ग्रासः W point of i. सङ्कुमः (सङ्कुमम्) g

अथर्चादि + ifc f आ) ± Gol — सम्पातः (ifc f

आ) ± VarBrS, Gol the point of i. of the horizon and

the meridian line समष्टि Gol .

interspersed adj व्यानक्ष Hariv — सम्पुक्त W.

variegated with interspersed garlands व्याकीर्णमाव्यवहार

interstice n विवरः, विवरम् MBh, Kāv, etc

साधि m (exceptionally f) MBh (as between

the teeth etc : अनारिकः MantraBr .

fine interstice in the strainer used for the Soma

juice अपवम् RV having interstices सान्तर mf(आ)

MBh विरल mf(आ) n, MBh, Kāv, etc having

no i. अनन्तर mf(आ) n अतृदिल mfn RV 10.

94.11 without i. अनारिक mf n Mān'Sr .

intertwine vb व्यतिषज् व्यतिषजति TBr, Uttarar

— मिश्रीभू मिश्रीभवति Hariv, Kāv, Rājat .

intertwined adj व्यतिषजत TBr, etc .

intertwined
i in particular forms (as fingers) मुद्रित Panc-

ar i. with creepers (as a tree) परुष f(आ), Kathas

intertwining n प्रग्रशनम् Say .

close contact (as the intertwining of wrestlers)

संघट्टनम्

Rājat, Vet, Sāh, Pratāp, संघट्टना i. again

पुनर्निग्रन्थम्

ind AitBr i. of the fingers (mudrā)

कुर्मः

Tantras a particular i. of the fingers दुर्मन्त्र-

वीर्यज्ञानमुद्रा

L a particular way of i. fingers (pract-

ised in the Pāncāyatana ceremony before ringing a bell)

दण्डानुक्रा

RTL P 414 a peculiar i. of the fingers in

certain religious ceremonies अवगुण्डनम् L.

interval n अन्तरम् — अभ्यन्तरम् (generally loc

ifc) , Mricch, Pañcar, Hit — व्यवधानम् L — मध्यम्

L — विचालः L — विच्छेदः — अन्तरम्

(ifc f आ) = Gpbh — व्यवयः W — सधिम (ex-
 plionally f) MBh .

absence of interval आनन्तर्यम् MBh, etc after

the i. of a step पादान्तरे ind Sak (v.1 for पदान्तरे)

having no i. सान्तरालम् mfn — सान्तर mf (आ) n.

MBh — अनन्तर mf (आ) n — (in time) निरन्तर

mf(आ)n, MBh, Kāv, etc — (in space) निरन्तर

mf(आ) n, MBh, Kāv, etc the i. between the eyebrows

भूमध्यम् MBh i. between the horns (of a cow etc)

२१ ऊान्तरम् Ragh the i. between the two kalpas

विकल्पः BhP the i. between two vowels स्वरान्तर MW

i. caused by the reduplication - syllable अभ्यासव्यायः

Pān Comm ' the i. of a moment ' क्षणान्तरम् the i. of a

step पादान्तरम् i. of business कार्यान्तरम् Hariv 4339

the i. of the lines between the earth's centre and surface

अवग्रहान्तरम्

Sūryas, Gol the i. of the separation

called Avagraha अवग्रहान्तरम् RPrāt, अवग्रहः the i. of the

separation of a compound अवग्रहः Prāt long i. दूरान्तरम्

a particular i. (in music) आयता a quarter i. श्रुति

f Yājñ. Śis, Pāncar separated by a considerable i. प्रविरल

mf(अ)n, Var, Ragh, Kathās, etc separated by an i. of i

time from सान्तराय mfn (abl) , Sāh without i.

असंख्यवहितम् ind BhP — अपरिच्छिन्न mfn.

at intervals वियतम् ind ŚrS (in music)

comprehending 2 i. द्विश्रुति mfn (in music) cont-

aining 3 i. त्रिश्रुति mfn having equal i. समश्रुति mfn

Samgit (in music) having 4 i. चतुःश्रुति mfn having i.

विच्छेदिन mfn VarBrS in equal i. तुल्यान्तरम् ind Mri-

cch 3.18 in i. of two fingers द्वेङ्गुलौ लक्ष्म, द्वेङ्गुलौ

लक्ष्म, द्वेङ्गुलौ लक्ष्म Pan 3.4.51 Kās pleasant at i. रम्यान्तर

mfn Sak returning at i. आन्तरायिक mfn .

interval 2 अ० व० का० श० susr — वेला NBh, Kāv,

etc — कालान्तरम् NBh, Pāncat — कालविप्रकाश Prāt.

the interval between day and night रात्रि m (exc-

eptionally f) VS, etc i. of repetition (prohibited

on certain days of the moon, at eclipses etc) अस्वाध्यायः

L an i. of ten days अन्तर्दशाहम् i. of time कालविप्रकर्षः

APrat, Prab .

intervene vb विपद् विपद्यते Kaus .

intervening adj व्यवधायक f(इका) + Prāt _____

विव्याल W _____ व्यनयिन Prāt, Pān .

having an intervening clause शान्तर f(आ) + 13h

without an i. space ~~निरन्तर~~ निरन्तराल .

intervening n व्यवधानम् Prāt, ĀsvSr, etc .

to follow in intervening अनुशेष cl 2 अनुव्यवति

intervention n अन्तरायः — व्यवायः [']SrS,

Prat, Pan — व्यवधानम् Prat, [']Asv[']Sr, etc — व्यवधान

m [']Sis — (met) प्रणादिका, प्रणाडी — प्रणादी

Naish, प्रणादिका L .

(in gram) the intervention of a letter व्यवधानम्

(in gram.) the i. of a syllable व्यवधानम्.

interview n अन्योन्यदर्शनम् Vikr — सम्भाषण

interweave vb सवे संवयति RV, VS — सम्प्रने

सम्प्रवयति, सम्प्रवयते SāṅkhBr — आने आवयति

— विवे विवयति, विवयते Lāṭy — परि^१व परिवयति

परिवयते BhP — वे cl 1 वयति, वयते RV, etc

interweaving adj वयत f(अन्ती) RV, etc

interwoven adj सँवृद्ध्य [']SBr — अभिगुम्फित

[']Sis — औत BhP, MundUp — नक्ष (with instr or

ife) + MBh, Kav — न्युत RV, [']SBr, न्युत HParis,

[']KatySr, Sch — (as in silk) अन्वस्त [']SBr .

interwoven

(i. with सँस्यूत (instr) + MBh .

intestine n अन्तम — गुदम् — गुदः

VS, TS 6, SBr 3, 8, Kaus, tc, गुद ifc f आ ह कौडादि

(or ई ग्वद्धादि not in Kās and in g शौजादि) .

intestines अन्तरस्तम् AitBr — पुरीतम् m.n, VS,

AV, SBr, KaushUp — महानिम्नम् Car — हार्दि n.

the large intestine near the anus स्थूलान्त्रम् Yājñ,

Susr obstruction of the lower i. सैनिरुद्धगुदः Susr a part-

icular i. हृत्कीक्षणः, हृत्कीक्षणम् AV — वृत्कला SBr

a particular part of the i. भैरस n PV, AV

a disease of the last of the large intestines गुदरोगः

MarkP 15 the membrane investing the i. तपा VS, etc

(prob) a particular part of the i. रसबन्धनम् R

प्राशि m प्राशयः pl RV, AV, VS, SBr, शिश्व or

शिश्वमूलनाड्यः Mahidh (different fr. the liver)

कालकथः Susr a particular part of the i. near the

ommentum an animal offered in sacrifice कनिष्ठु m Sch the

two i. ^{११ ११ ११} कौश्या गुदा m du Yājñ 3.95 worms in the i. अन्त्रादः

intimacy n संस्तवः Kāv, Rājat, Kathās

विश्रम्भः MBh, Kāv, etc साप्तपदीनम् Kum, Pañcat

जार्जम् RV 5.64.2 परिचयः MBh, Kāv, etc

परिचिति f Santis भ्रष्टा MW संसक्ति

f W संसृष्टम् AitBr, MBh सारविभावः Kathās,

सारविपूर्वम् MBh समनन्धकम् MBh, R सम्भवः

W.

intimacy with सारविता (MBh, R), सारविलम् (RV, et

सारविलनम् (RV) (instr. with and without सह

gen or comp) — संख्यम् (loc or instr with and

without संख्यम् , सह etc) ± PV, etc — संज्ञात्म

(instr gen or comp) , KathUp. , Mn, MBh, etc — संज्ञात्म

(ifc f आ) (instr, with and without सह loc. comp)

PārGr, Mn, MBh, etc to bring into i. संज्ञा caus

संज्ञापगति ' SBr .

intimate adj I संस्तुत

Kāv, VarBrS, Rājat ____

सविश्रम्भ f(आ) Kathās ____ (as a friend) अन्तम

RV ____ अन्तरतम ____ अभ्यन्तर f(आ) Pañcat ____

अन्तर f(आ) + ____ आप्त IBh, R, Pagh, etc.

II अर्यम्य RV 5.85.7 ____ अरम f(आ) RV

परस्परज्ञः W ____ प्रजाविन् IBh, Kāv, etc ____

सयिविद RV .

' collection of intimate persons ' आप्तवर्गः Mālav

(in phil) constant and i. union समवायः Kap, Jaim , IW

66, 69 in consequence of constant and i. connection

समवायतः MW in consequence of constant and i.

relation समवायतः ind MW i. connection आश्लेषः

समवायितम् Bhāṣap an i. friend आन्तरः i. persons

आप्तवर्गः Mālav (in phil) i. relation समवायः

Kap, Jain, IV 66, 69 — समवायितम् Bhāṣap i. union

आसति f — सुश्लेषः W made i. अभ्यन्तरीकृत Pāncat

' an i. terms ' अभ्यन्तरः Divyāv the state of (being)

i. relation समवायितम् Kusum to have i. connection

with संनिविश संनिविशते (instr.) + MBh (v.1)

to make i. संद्वा caus संद्वापयति SBr to make too

i. आतिविशम्भ caus आतिविशम्भयति car very i. अन्तरतर

TS, SBr .

to be intimated विष pass विष्यते MW .

intimateness I जडता

Sarvad 3.40 and 42 f.

intimation n संकेतः Kathās, Gīt संकेतस्थानम्

(in dram.) covert intimation of coming events in a

plot पारिक्करः Daśar (in dram) indirect i. of coming

events in a plot पारिक्करः Daśar (in dram) i. of an

episodical incident पताकारथान , पताकारथानकम्

Daśar, Sāh, Sch (in dram) i. of the issue of a plot

ग्रथनम् Daśar 1.51, Sāh 6.110, Pratāpar i. of a

part भागवतश्रवण Vedāntas i. of something that should

not be अशशयातनम् Pān 2.1.10 Comm .

intimidate vb भी caus भीषयते, भीषयति, भाययति,

भाययते

(Pāṇ 1.3.68, Sch) , RV, etc --- विभी-

caus विभीषयति, विभीषयते RV, TS, MBh --- उक्षिज

caus ऊक्षयति MBh, Kathās, Pāṇcat, Mricch, etc .

intimidated adj विभीत MarkP .

a little intimidated ~~वि~~ वित्रस्तक R .

intimidating adj ઝાપ્પા 'Sis — મોઢાગાત (?)

Bhpr .

intimidating the mind મોળા દોઢા Bhpr .

intimidating n અભિત્રાસઃ Ap .

intimidation n विभीषणम् LBh _____ शोषण-

In 8.264 .

into I अभ्यन्तरम् ind (ifc) + Kathās, etc _ _

अन्तर ind ifc _____ अन्तर ind (as a preposition wit

with loc) _____ (नि) ind (except AV 10.8.7 always prefix-

ed either to verbs or nouns) _____ मध्यम् ind with gen. or

ifc LBh, Kāv _____

→ H अभि ind (a prefix to verbs and nouns) —

अभि ind (as a separate adverb or preposition) , SBr

& KatySr .

into the eye प्रतिनयन (ifc) , Mālatīm .

intolerable adj ± अप्रसह्य MBh — अविश्वस्य

BhP, R, Ragh, Kum 4.30 — निरुसह f(अ) W —

दुर्विषय MBh, R, BhP, दुर्विषय MBh, R — कचाकु L .

H

I.

quite intolerable सुदुःसह Kālid — सुदुर्मण

f(आ) ± BhP very i. सदुर्मण f(आ), BhP quite i

सुदुरावर्ण f(आ), Hariv causing i. pain

असह्यपीड Ragh 1.71 .

intolerance n अक्षान्ति f .

intolerant adj असह Kathas — अभिमिन

Bhartr — अमर्षवत् L — विमर्षिन W — कृतानामर्ष

intolerant of touch स्पर्शासह, स्पर्शासहिष्णु

Susr .

intonation n आगा / आ-^{११}ग.

good intonation सुवक्त्रम् / Siksh.

intone vb उन्नी उन्नयति, उन्नयते

Bhp 10.3310

to be intoned in a low voice आगेय mfn TāṇḍyaBr.

intoxicate vb मद् caus मदयति, मादयति,

मदयते, मादयते

(Dhātup 33.31, 19.54) ± PV, etc

सम्मद् caus सम्मदयति, सम्मदयते AitBr

मन्द caus मन्दयति PV — मन्द cl 1 मन्दति

PV — मद् ≠ मयति (ep. also मयते, Ved also

३ म॒दति म॒दते

) RV — सम्म॒न्द सम्म॒न्दते

RV 8.52.10 .

to be intoxicated क॒ड् cl 1 क॒डुति Dhātup —क्षी॒ब cl 1 क्षी॒बति, क्षी॒वति व — मह cl 1

म॒ठति Dhātup 9.47 — (lit and fig) म॒न्द

cl 1 (Dhātup 2.12) म॒न्दते (Ved. also म॒न्दति) ±

RV, AV, VS .

intoxicated adj I पानमत्त Kathās ___ (lit and

fig)मत्त AV, etc ___ समद f(आ) Kāv ___

युक्तमद Mālav ___ मदीक्षत L ___ मशद्य W

___ प्रमत्त Śak, प्रमद L ___ मदावत् AV ___

मदच्युत RV ___ विमत्त IW ___ मदीक्षत R

___ प्रमादिन् W ___ मन्दसान RV ___ उन्मद

Pāncat, Kathās, Ragh, Prab, etc ___ उन्मत्त MaitrUn,

IBh, Śak, etc ___ उन्मादिन् Kathās ___ उन्मदिष्णु

Kāvyaḍ .

II उद्विक्तचैतस L — क्षीब f(आ) + MBh, B

Bhartr, BhP, etc, क्षीव — निर्दट, निर्दड L — प्रक्षीबित

or प्रक्षीबित Pan 8.2.55 Sch — मठर Un 5.39, Sch

— विभ्रान्तशील — शीण्ड f(आन्ड) + L — ससुर

cat — सुरायाणपरिक्षीवः — स्वलेत W .

not intoxicated अक्षीब, अक्षीब L ' appearing

i. ' मत्तकाशिनी MBh, Kav, etc completely i. (lit. and

fig.) सम्मत् MBh, Hariv i. by love स्तदुर्मद BhP i. by

the spring मधुमत्त Hariv i. by wine सुरामत्त Kav an i.

man युष्मीन् (only L) i. to such a degree as to cause

lasting effects स्थिरमय L i. with giving दानशीण्ड

L i. (with liquor) मयकल Kālid i. with passion

मयोन्मत्त paucat — मयकल Kālid i. with pow-

er वयोन्मत्त R ' i. with (the pride of) youth '

यौवनमत्ता Col i. with Soma सोममय RV —

सोमरभस RV an i. woman वाणिनी R like one i.

प्रमत्तवत् ind MW partially i. अभिमायक sDr quite i

परिक्षीव, परिक्षीव V really i. मत्तक

intoxicated
 somewhat in मत्तक MW to be completely i. सम्मद्

caus सम्मदयते AV, AitBr a woman literally or

figuratively i. महिला L .

intoxicater adj मद्ययितृ Ragh .

causing to be intoxicated उन्मादयितृ Sak 46.2.

intoxicating मद्ययितृ m.

into

Historical: मादक, मादकमादिन मादकर ई मादनमाद मादप्रद Kav मादिन PV, VS, Vprātमादगितृ मादयत् मादयितु, मादयिष्णुमाद मादत SākhBr (Sch) मादूनमाद मादर RV मादरवत् RV 9.97.32,मादरिन् मादनीय माद मादमादनीय माद माद मादमादयिष्णु

उन्मादक

उन्मादन

उन्मादिन

Dharmas.

intoxicating.

मद्यपानम्

मद्यम्

, ०००

मत्ता

मदः

, ०००

मदना,

मदनी

मद्यपानम् मदिष्ठामद्यपानम्

मद्युमाध्वीकम्

मद्युसंधानम्

मद्यिना

as through an i. drink मद्युवत ind ChP a drink ^{ing} vessel.मद्युमाण्डम्मद्युमाण्डम् मादिरदृष्ट

मादिरनाशन आ) Kautukas, ^{मादिराक्ष} इ

~~मादिरनाशन~~, ~~मादिराक्ष~~, ~~मादिराक्ष~~ मादिरक्षण आ

मादिरक्षण अनुतर्षः मादिरक्षण कृतो यम्

कापिनाशनम् मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण

मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण

मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण

मादिरक्षण L मादिरक्षण L

मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण

मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण मादिरक्षण

मधुम^{१११}रसः L an i. drink (made from honey) सुखोदयः L

i. drink (made from honey) मधुमयम्

an i. drink prepared from honey शक्राशानम्

मधु, मीठुन i. lit. of वाक्कली i. with honey

गन्धमादनः, गन्धमौदन

a kind of i. drink देवसृष्टा मधुमाध्वीकम्

मधुमाध्वीकम् i. drink, वाक्कली (V. ६) मधुमाध्वीकम्

माध्वीकम् i. माध्वीकम्

मुखवासः i. मीरेयः, मीरेयम्, मीरेयकः

मीरेयकम्

the act of intoxicating मद्यन्म

MW.

intoxication न n पानमद्यः Kathās मद्यः

RV, etc सम्माद्यः L माद्यन्म L अभिमाद्यः L

प्रामाद्यम् W उन्माद्यः MBh, Susr, Sāh, etc

उन्मद्यः mfn W उन्मत्तता, उन्मत्तलम् प्रमाद्यः

RV.

उद्भमः L उद्भमः L क्षीबता

Kathās 13.10, 57.8, क्षीबलम् Kathās 36.87 पानविभमः

Cat — पुष्करम् L — मुद f W — सुरामः

RV.

intoxication
addicted to मद mf RV 8.81.19 — मद

mf(आ) n L 'cause of i.' मदहेतु m L causing i.

मदकर mf(इ) n Susr 'daughter of i.' सुमदात्मजा,

सुमदा L the effects of i. सुरामः RV excessive

i. महोन्मदः W free from i. विमद mf R, Pañcat

great i. महामदः W i. occasioned by Soma सोममदः

SBr i. personified (as a monster created by Cyavana मदः)

MBh i. produced by prosperity श्रीमदः BhP i. produced

by wealth श्रीमदः BhP i. with wine मद्युमदः Kāv.

intractable adj ॥ दुर्गम ॥ MBh 13.2225.

intransitive adj ॥ अकर्मक ^{Gram.} (in ~~Gram.~~) — —

॥ अकर्मक ॥ (in ~~Gram.~~) (in ^aGram.) .

intrenching n ~~H~~ परिक्लिषा L.

intrepid adj ~~±~~ चतुष्पादिन् MBh 3.14078 — अय्यथ

Daś — निर्गहन् Vcar — विगतसंत्रास MBh —

~~±~~ वीतभी Mn 7.64, वीतभीति Śis 18.84 —

वीतशङ्कः Śis.

very intricate महासङ्कटं mfn MW.

intrigue n H वृजनम् RV — वृजनी AV 7.30.7

— वृजिना AV, वृजिनम् RV, AV, TBr — वृजिनी

n pl IndSt, VS.

a germ of intrigue नीतिबीजम् MW source of an i.

नीतिबीजम् MW.

intriguer n H नागरीः L — विदुषः W —

विदुरः W.

intriguing adj ~~विदुषः~~ MBh, Kāv, etc.

अवृजिन

not intriguing ! RV 2.27.2, SBr 14 i. with another

man's wife, addressing her privately, casting ^m amorous looks

etc उत्तमसंग्रहः, उत्तमस्त्रीसंग्रहणम् an i. woman नागरी W —

x. वाणिनी Hear the middle method of i. with another's

wife (presenting flowers, etc) मध्यमसंग्रहः W.

introduce vb I उपोद्घन caus उपोद्घातयति Sāy on ŚBr

11.7.2.8, Mall on Śis 1.40.42, Comm on BrĀrUp — प्रवृत्

caus प्रवर्तयति MBh, Kāv, etc — सम्प्रविश caus सम्प्रवैशयति

Kaus — सम्प्रविश caus सम्प्रवैशयति Kaus — सम्प्रविश caus

सम्प्रवैशयति R, Hariv, etc — निविश caus निवैशयति .

II आरथा caus आरथापयति Sāh — निदृश caus

निदृशयति MBh, Kāv, etc — पिनी पिनयति (acc) ĀpGr

— संसृ caus संसारयति MBh, 12.7878 — संस्था

caus संस्थापयति MBh, R, Rājat — सम्भ्रयानी सम्भ्रयानयति MBh

— सम्प्रतिष्ठा caus सम्प्रतिष्ठापयति BhP.

introduce
to i as a topic प्रस्तु caus प्रस्तावयति MBh, Mātti

Mālatīm — प्रस्तु प्रस्तौति (in RV also प्रस्तवते)

Prab, Hit, BhP — प्रतिज्ञा प्रतिजानीते Nyāyam, Sch to i.

into प्रतिष्ठा caus प्रतिष्ठापयति (loc) Br, GrŚrS — प्रपद्य

caus प्रपादयति, प्रपादयते (acc or loc) Br — संनिविश

caus संनिवेदयति (loc) Hariv, R — रथा cuas

रथापयति, रथापयते MBh, Kathās to i. to उपानी उप-

नयति, उपानयते — प्राविश caus प्रवेदयति, प्रवेदयते AV, etc

— आचक्ष आचक्षे (acc) MBh 13.1986, R to

proclaim i.e. i. one'sself निविद् caus निवेदयति, निवेदयते

R, Śak, Kathās.

introduced adj ± प्रतर्तित MBh, Kāv, etc._____

— H प्रभृत RV — प्रवेशित MBh, Kāv, etc.

introduced

± (as a step in legal process) प्रत्याकलित MW to

be i. प्रवे शयितव्य Śak (v.1.) — प्रवेश्य MBh, R to ~~to~~

be i. with a prastāva (as a Sāman) प्रस्ताव्य Lāṭy diffi-

cult to be i. दुष्प्रवेश Susr having caused to be i.

आनाय ind p (of the caus).

introducer n ‡ प्रवर्तयितृ m VP, Yājñ, Sch.

the i. of a drama कथाप्राणः .

an officer who introduces people at court सानिधातृ

m Pañcat, Rājat.

introducing n ± प्रवर्तनम् MBh, R, etc — प्रवर्तिन

mfn Cat. —

H निवेशनम् (ifc f आ) Sāh — न्यासः .

i. (a topic) प्रतिज्ञानम् Kull — प्रस्तावः Kāv,

Pāncat.

introduction n I भूमिका ChUp, Sch, Kāvyaḍ —

उपाद्धानः Sāy on ŚBr, Sarvad, Nyāyam, etc — प्रस्तावना

MBh, Mālav, Mear — मुखम् (मुखः इ. अर्थादि ifc

f आ, ई १ Br, MBh, Kāv, etc — मुखवन्धनम् Chandom

— पूर्वपीठिका Daś.

II आभाषः L — पस्पशः Śis 2.112, Sch —

पुरस्तादुदनम् ŚBr — प्रकरणम् GrŚrS, MBh, Sarvad —

प्रवेशनम् KātyŚr, MBh, etc _____ प्रसञ्जनम् W.

introduction

1. (into any science) उपनयनम् Prab i. (into any

service) उपनयः VarBrS by way of i. प्रस्तावक्रमेण ind

Hit an i. in the form of a dialogue पूर्वसंज्ञापः Car the

i. of a Sāman (sung by the Pra-stari) प्रस्तावः Br, Lāty,

ChUp i. of one's self आत्मनिवेदनम् the i. to a tale कथामुखम्

Pañcat ~~xxxxxxx~~ _____ कशोदयः BhP i. to the light

of the law ⁹ व्यमेकाकमुखम् Lalit mouth i.e. i. to a sacri-

fice यज्ञामुखम् TS, Br 'without the i. to the Mahābhā-

shya' अपस्पर्श

introductory adj ± प्रास्ताविक f(ई) L.

H अधिकारक TPrāt प्रायणीय Br, ĀsvŚr.

introductory

any ± matter explanatory of the plan of a book पस्पशः

Śis 2.112, sch having an i. sacrifice पुरस्ताद्धोमभाज (ĀpŚr,

Sch) पुरस्ताद्धोमवत् (Kaus) having an i. verse

पुरोनुवाक्यवत् ŚBr i. act of a drama giving a clue to the

whole plot अङ्कमुखम् an i. dialogue spoken by the

manager and one of the actors प्रस्तावना Kālid, Ratnāv,

Sāh, Pratāp, etc i. eulogy प्रस्तावः Br, Lāṭy, ChUp the

i. libation प्रायणीयः (scil याग or कर्मविशेष or अतिरात्र)

Br, ŚrS (in music) the i. part of a piece पदप्रारम्भः an i.

rite पुरश्चरणकर्मन्, पुरश्चरणम् ŚBr, पुरश्चर्या an i. sacri-

fice पूर्वहोमः TBr xxxix पुरस्ताद्धोमः Vait, Gobh

प्रायणीशा (scil उष्टि) (in dram) an i. scene विष्कम्भः

Bhar, Daśar, etc the i. stanza of a song (forming after-

wards the burden of each verse) ध्रुवका W an i. verse

पुरोनुवाक्या AV, TS, Br — प्रतिपद f Br, ŚrS the

i. words of a work (e.g. Gaṇeśāya namaḥ) अवतरणिका Sāh

(in music) a particular i. verse of a song (recurring as a

kind of refrain) शैशवरु .

intruding adj † स्वयमागत Pañcat..

intrusion n ‡ वैथुः Vāstuv.

1. into प्रवेशः (ifc fआ) (loc, gen with or with-

out अन्तर or comp) MBh, Kāv, etc.

निक्षिपति

intrust vb निक्षिप Mn, Yājñ, MBh, etc

निधा निदधाति, निधत्ते — ऽनिधा ऽपनिधाति, ऽपनिधत्ते

समनुशास समनुशास्ते (two acc) BhP.

intrust

to to न्यस न्यास्यति, न्यासति (with loc) — संन्यस

संन्यास्यति ~~संन्यास्यति~~ (rarely संन्यासति) (gen or loc) Mn,

MBh, etc परिदा परिदधाति, परिदत्ते (dat, loc or gen)

RV, etc to i. with युज् cl 7 (Dhātup 29.7) युनक्ति, युङ्क्ते

(ep also युञ्जति, युञ्जते, Ved योजति, योजते) (loc or dat)

MBh, VP संनियुज् caus संनियोजति (loc, or अर्थम्, अर्थाय

ifc) MBh, R to i. anything नियुज् नियुनक्ति, नियुङ्क्ते (acc;

loc) R, BhP to i. anything to नियुज् caus नियोजयति (acc,

loc) Mn, MBh, Kāv, etc संनिविश् caus संनिवेशयति (loc)

MārkP to i. anything upon नियुज् नियुनक्ति, नियुङ्क्ते (acc,

loc) R, BhP to i. one's self to निधा निदधाति, निधत्ते

(with आत्मानम् loc) Kathās.

intrusted adj ± निसृष्ट MBh, Hariv, R सैनिसृष्ट

MBh निहित RV, etc नियुक्त (loc, dat, अर्थम्

ifc, inf or comp) Mn, MBh, Kāv, etc.

± आशेषित — उचित — उपनिहित Mn 8.37.196

BhP निबद्ध MW संन्यस्त R.

intrusted

not ± असम्पित any article i. to one's keeping

उपनिक्षपः Yājñ 2.25 i. with something निसृष्टार्थ f(आ)

Mālatim to be i. नियोज्य Heat to be i. with नियोज्य

(1pc) Mn, Yājñ, MBh, etc.

intrusting n ± न्यासः .

intrusting
not 1. असमर्पणम् i. anything to the mind. न्यासः W.

intuition n ± प्रातिभम् (with or scil ज्ञान) Śis,

Kathās, Pur. — निश्चयानम् L.

II

±

intuition

'nothing but i. ' विज्ञानधनः

ŚBr 14 to see by

divine i. दृश

Br, Nir 2.11.

intuitive adj ± प्रातिभ f(ई) .

intuitive

± knowledge प्रातिभम् (with or scil ज्ञान) Śis,

Kathās, Pur i. perception साक्षात्करणम् MW — साक्षात्कारः

Vedāntas, Sarvad — साक्षात्कृति f Sarvad, साक्षात्कृत्या

SaddhP i. perception of God परमेश्वरसाक्षात्कारः Sarvad one

who has an i. perception of duty साक्षात्कृतधर्मेण MW.

intumescence n ± श्वयथु m Susr — शोफः

(ifc f आ) Susr, Kathās.

H आध्मानम् — समुत्थः MW.

causing i. श्वयथुकर mfn Susr morbid i. शोथः

(ifc f आ) Susr suffering from i. श्वयथुमत mfn Car

torpor of the bowels with flatulence and i. आमवातः Susr.

to ~~intwine~~ round

Comm on TS 1.2.7.

to intwine round उपगत्य P Comm. on TS.

intwining n ± आश्लेषः MBh, BhP, Megh, Amar,

etc.

inunction n ± अभ्यङ्गः Mn 2.178, etc.

inunction

† (especially of the feet once (BhP) said of the

hairs) अभ्यञ्जनम् KātyŚr, Mn, etc.

inundate vb ± आप्लु caus आप्लावयति MBh, Hariv,

Mn, etc — उपप्लु उपप्लवति — प्लु caus प्लावयति

(rarely प्लावयते or प्लवयति) KātyŚr, MBh, etc — आप्लु

आप्लवते — समाप्लु समाप्लवते — सम्प्लु caus

सम्प्लावयति MBh, R — समाप्लु समाप्लवते MBh. —

— H निर्मज्ज निर्मज्जति ŚBr — मज्ज caus मज्जयति

MBh.

inundate
being about to ^{said} ~~be~~ (said of the ocean) प्रवीणिविष्णु mfn

R.

inundated adj ‡ आप्लावित Hariv, Rājat, Pañcat —

समाभिप्लुत R — उदाप्लुत BhP 3.8.10 — विप्लुत W*

— H उत्तरंग Ragh, Kum, etc — उदीप .

inundation n ‡ आप्लावः L — उपप्लवः — परिप्लवः

W — प्लावितम् Kād — प्लावनम् — सलिलप्लवः MW —

— H उदीपः Rājat — विदारः L — सलिलभयम्

VarBrS.

inundation

an artificial ‡ परिवाहः MBh, Kāv, etc causing i.

सलिलभयदायिन् mfn VarBrS destruction (of the world) by i.

समप्रक्षालनम् R general i. एकान्तवः VS a natural i.

परिवाहः MBh, Kāv, etc.

invade wb ± आक्रम P Ā Mṛicch, Mār̥kP, Hit

— आस्कन्द आस्कन्दति Mālatīm, Kathās, BhP.

— II अभिसमि अभिसमति TS — उपलु उपलुवति

— अश् cl 1,3,5 अश्चति, इयति, वृणोति,

अपवति (only Ved) ŚBr, MBh, Mn.

invader n = विजिगीषु m MBh.

invading n ३ आक्रमणम् Kathās, Comm on Mn 7.207.

३ उपप्लुत

शावन्

m R.

invading adj क्रान्त

.

^{invading}
act of ३ अधिक्रमणम्

L.

in vain

I व्यर्थम्

ind Kāv, Pañcat

— मृषा

ind RV, ~~etc~~ etc.

II

नष्ट

mfn Mn, Yājñ, MBh, etc.invalid adj II अपुष्ट

Kpr.

*invalid*declared to be ~~to~~ निवर्त्यPat an i. argument

अनपेक्षाः

an i. objection

अप्रतिषेधः

Vyāyad.

invalidate vb ± बाध cl 1 बाधते ep and m.c.

also बाधते Pāṇ, Sch, Nīlak, etc.

not invalidated अग्निरुक्त mfn RPrāt, Sch i. by

lapse of time (term for a vain argument) कावलाशयपरिष्कार

mfn Bhāshāp, Servad, Comm on Nyāyam.

invaluable adj ± અમૂલ્ય — મૂલ્યવિનાશિત Pañcat

— અનર્થ — અનર્થ Kum 1.59, etc.

XXXXXXXXXXXXXXX Bhag 2.25

invariable adj ± નિશ્ચય f(આ) MBh, Kāv, etc

— અવિચલિત Pat — અનપાયિત — સ્થિત

Kathās — સ્થાવર f(આ) Āpast, R, Hariv — નિત્ય

f(આ) Br, ŚrS, Mn, etc — ^{૧૧}નૈસર્ગિક, ^{૧૧}નૈત્યક Mn, MBh, etc. —

← H અમર f(આ) — અવિકાર્ય Bhag 2.25 —

અવિક્રિય f(આ) Ragh 10.17, BhP — નિશ્ચય GrŚrS,

Mn, MBh, etc — સિદ્ધ Pat.

invariable

assertion for the 1. attendance of an inherent property

व्याप्तिवादः 1. (as truth) अविकारिन् MBh 12.5979 & 5986, etc

1. inference in what is to be proved साध्यव्यापकता W (in

logic) the 1. mark which proves the existence of anything in

an object किङ्कम (once किङ्कः NrisUp, ifc f आ, ई

only in विष्णुकिङ्कः).

invariableness n ~~॥~~ एकस्मत् Pañcat.

invariably ~~±~~ एकान्तम्, एकान्तेन, एकान्तात् ind MBh,

Megh, Bhartr̥, Kap, etc, एकान्ततः ind. — नियमेन, नियमात्

ind. ~~॥~~

~~ind.~~

invariably

having (i. inherent properties) ~~॥~~ मfn Bhāshāp.

invasion n H अशिक्षमः L उपलवः

दिग्विजयक्रमः W प्रशाणम् RV, etc राज्या L.

invasion

1. of a country देशाक्रमणम् Kull 7.207 1. of

enemies अरिनिपातः Hit 1. (of an enemy) परागमः Var

hostile 1. शत्रुविग्रहः MW.

invective n H शेषः (Pāṇ 1.26.8, 5.4.46), MBh
(as uttered by the mouth) मुखवाक्षपः Kāv,

1.555, 3.631, Yājñ 2.204 & 211 ~~ययि~~ ययि शेषः MBh, ~~ययि~~ ययि शेषः

MBh. ~~ययि~~ ययि शेषः Nār, ~~f pl Bhartr, Rājat 6.157, f~~

~~pl Rājat 7.1172.~~

~~H शेषः~~ Nār. invectives गालयः f. pl Bhartr, Rājat 6.157, गालयः f. pl Rājat 7.1172.

(in dram) angry invective between personages in a play

समर्पणम्

Sāh an i. (as uttered by the mouth) मुखवाक्षपः
Kāv.

^l
inveighing ~~वैतासिकाय~~ ~~वैतासिकायते~~ Nom

21761

Jatakam.

inveighing ^{वैतासिकाय} Nom ^{वैतासिकायते}

Jatakam.

to inveigh against अभिकुल्य R 2.75.2 to i.

against anyone अपगुर .

invent vb ± उपजा उपजानीते

AV 4.36.8, SBr

— प्रकृप caus प्रकल्पयति Mn, MBh, etc — कृप

caus कल्पयति, कल्पयते Mn 1.102 etc — प्राविद्

प्राविन्दति, प्राविन्दते RV. —

— आचिन्त RV 8.9.7 — परिचिन्त परिचिन्तयति

MBh, Kāv, etc — पू cl 9 (Dhātup 31.12) पुनाति, पुनीते,

cl 1 (Dhātup 22.70) पवते RV, AV — प्रवृत् caus

पवतेयति MBh, Kāv, etc — मन् cl 8,4 (Dhātup 30.9,

25.67) मनुते, मन्यते (ep also मन्याति) — विरच

विरचयति (rarely Ā) Kāv, VarBrS, etc — समीक्ष

समीक्षते MBh.

invented adj ± उपज्ञात — परिकल्पित Mn, MBh,

Kāv, etc — कृप्त BhP, etc — कल्पित — कल्पनिक

Sāh, Sarvad. —

± हलेशित

Daśar — रचित (with मृषा)

Kathās.

invented

± by उपज्ञा ifc Ragh 15.63, Kāś and Siddh on Pāṇ

2.4.21 and 6.2.14, Bhaṭṭ i. (by a poet) उसाद्य BhP, Sāh,

Sarvad, etc self-i. स्वोपज्ञ Hemac.

inventing n ± परिकल्पनम् — कल्पनम् Prab.

invention n ± उपज्ञा Pāṇ, L — कृति f. —

± मनस n RV, etc — रचना Kathās, BhP.

invention

1. of hymns अर्कसाति f RV 1.174.7, 6.20.4 & 26.3

1. of incidents through supernatural causes (in drama)

वस्तुशापनम्, वस्तुशापना Bhar, Daśar, Sāh.

inventive adj ॥ युक्तिमत् (with inf) Kathās. —

← ॥ ५२ भु

inventor n ॥ मनोवृत्त m RV.

inverse adj H व्यस्त (comp).

inverse

born in the 1 order of the classes (in which the

mother is of a higher caste than the father) प्रतिक्रमज W

in 1. direction प्रतिदृष्ट ind Kauś (in rhet) 1. compa-

rison प्रतीयम् Kuval, Pratāp, Sāh, Kpr 1. motion

विपरीतगति f W 1. order प्रतिक्रम्यम् Nir, Mn, etc.

inversion n \pm विलोमम् Hcat — विपरीतता, विपरीतलम्

Kāv, Pañcat.

पर्ययः

MBh, Susr — पापवसीयम् n, पापवसीयम्

Kāth, TāṇḍBr, पापवस्यसम् TS, ŚBr, etc — विपर्ययः ŚrS,

MBh, etc — व्यलीकम् MW.

any rule for ^{inversion} व्यस्तविधि m Col (in arithmetic) ~~rule~~

rule of 1. विलोमविधि m W — विलोमाक्रया W.

invert vb ± परिवृत caus Ā Mṛicch 5.⁹/₁₀ —

विपयसु विपयस्यते ŚBr, Gaut.

inverted adj I प्रतीप f(आ) Susr, Var —

विप्रतीप Ratnāv — प्रातिकूल f(आ) Mn, MBh, etc —

प्रतीक f(आ) L — विलोम f(आ) GopBr, Var,

Rājat — विलोमित Naish — विलोमक L — विलोमन

TS, Br, VarBr — प्रातिलोम f(आ), प्रातिलोमक BhP

— प्रातिलोमरूप KaushUp — विपरीत ASvŚr, Nir,

etc — विपरीतक Kāv.

II अपवृत्त — अवरूपर VS 30.19 — परीत

MBh — पर्यस्त Bhartr — पापवर्णयस् Gobh, Pañc —

प्रतिसव्य L — विपर्यय BhP — विपर्यस्त Pañ 2.3.56,

Sch — व्यतिक्रान्त W.

^{inverted}
an ~~1~~ order प्रतीपम् ind Mn — प्रतिकूलम् ind AV,

etc, प्रतिकूलेन BhP — प्रतिकूलेन BhP — प्रतियोग्यम् ind, ŚBr

— प्रतिसव्य L in 1. order and in the natural order

प्रतिकूलानुलोम (ibc and प्रतिकूलानुलोमम् ind) Mn, Yājñ an 1.

series प्रतिकूलमतः ind Yājñ, MBh, Pañcat 1. occupation व्यस्यः

(with कर्मणाम्) 1. order प्रतिकूलम् — व्यतिक्रमः ŚrS,

Daś — पर्यासः W — उत्क्रमः Suryas — व्यस्यः

Lāṭy, Yājñ, Kāv, etc — क्रमव्यस्यः Subh — विपर्ययः

ĀśvŚr, Nir, MBh, etc — प्रतिक्रमः Pratāp — प्रतिक्रम

f(आ) (1st and प्रतिक्रमम् ind) TS, Br, ĀśvŚr, etc,

प्रतिक्रमतः ind Yājñ, MBh, Pañcat — व्युत्क्रमः Śāṇḍ,

Vedāntas — प्रतिक्रमम् Pañcat — व्युत्क्रमः VarBrS, Suśr

1. position पर्यासः W an 1. rite विक्रमविधि m W

1. rule व्यस्तविधि m Col 1. succession विपर्ययः

ĀśvŚr, Nir, MBh, etc placed in an 1. position व्यस्त W

the rule of three 1. व्यस्त ११ व्यस्तत्रैराशिकम् Col thrown in an

1. position व्यस्त W absence of 1. order अविपर्ययः

Nir following in 1. order विभव्य f(विष्णु) ŚāṅkhŚr

having 1. व्यस्तम् ind MW ~~an~~ having mind and action 1.

विपर्यस्तमनश्च Mricch in consequence of the 1. course

प्रतिक्रमतः ind Mn 10.68 in consequence of the 1. order

प्रतिक्रमतः ind Mn 10.68.

. invertedly ± प्रातेलोमतः ind Yājñ, MBh, Pañcat ____

वीपरीतवत् ind R. ____

± मिथुया ind RV, AV, मिथुः ind TS ____ मिथ्या

ind SBr, etc ____ विपरिक् ind BhP ____ व्यसयेन, व्यसयात्.

invertedness n ± वैलोभ्यम् Heat.

inverting n परिवर्तनम् W.

invest vb वेष्ट caus वेष्टयति, वेष्टयेत TBr, Mn,

MBh, etc तस् cl 2 (Dhātup 26.13) वस्ते RV, etc. —

वर्ण cl 2 ऊर्णोति, ऊर्णोति (Pāṇ 7.3.90) ऊर्णुते

AV 7.1.2, 10.2.18, 18.4.59, Bhatt.

invest
to capital प्रयुज caus प्रयोजयति (with प्रयोगम्)

SaddhP.

संरुणद्धि, संरुणद्धे

invest vb संरुध्य | Hariv, R, etc रुध्य

cl 7 (Dhātup 29.1) रुणादि, रुन्हे (रुन्धति, रुन्धते Br, etc,

रोधति MBh) Pat _____ विरुध् विरुणादि R. _____

~~२॥~~ पर्यवर्णम् Kāv _____ (a place) निरुध् निरुणादि,

निरुन्धे Rājat, BhP _____ (a stronghold) विवेच्य caus

विवेचयति Rājat.

invested adj ± वेष्टित ŚBr, etc _____ उद्धेष्टित

_____ आवृत _____ संरुद्ध R _____ रुद्ध R,

Pāncat _____ परोपरुद्ध MW. _____

॥ अवकुण्ठित L _____ ऊर्णुत Vop, Kās _____ परिहित RV,

etc _____ पर्यवर्णम् Mālatīm.

invested
having (± निरुद्धवत् Rājat, BhP i. (as. money)

याज्ज Yājñ, Rājat 1. (especially with the sacred thread)

आवीत 1. with any function युक्तकर्मन् MW 1. with

any office युक्तकर्मन् MW 1. with a body शरीरबद्ध f

(अग्नि) Kum 1. with divine truth (as Agni) कृत प्रवीत

RV 1.70.4 1. with the sacred thread यज्ञोपवीतवत् MBh,

Hariv, यज्ञोपवीतिन् ŚBr, GrS, MBh.

investigate vb I समाकुट् caus समाकुटयति Cat — मृग

cl 4.10 (Dhātup 26.137, 35.46) मृगयति, मृगयते, मृगयति

MBh, Kāv, etc — विचि विचिकेति, विचिनोति MBh, R,

etc — प्रविचि प्रविचिनोति MBh, R — परिचि

MBh, R — निश्चि निश्चिनोति MBh, Kāv, etc —

चि class cl 5 चिनोति MBh 3.2659, Kathās 26.136.

II अन्तःख्या — ज्ञा cl 9 जानाति, जानीते RV, etc

— ज्ञा desid जिज्ञासते (Pāṇ 1.3.57, ep also P) Mn 2.13,

MBh, etc — निरूप निरूपयति Kāv, Suśr, Sarvad, etc

— निर्णी निर्णयति, निर्णयते R, Daś, Hit, etc —

निर्भिद् निर्भिन्नति, निर्भिन्ते MBh, Kāv, etc — परिणी परिणयति

परिणयते Mn, MBh — प्रसंचक्ष प्रसंचक्षे Lāṭy, Nyāyas, Sch

— मन desid (Dhātup 23.3) मिमांसयते (rarely मिमांसयति)

AV, Br, etc — विचर — caus विचारयति Mn, MBh, etc

— विज्ञा विजानाति, विजानीते RV, etc — विमृश विमृशति

MBh, Kāv, etc — विविच विविचयति Kāv, Kathās,

BhP — विविच caus विविचयति Pañcar, Sāh — समीक्ष

समीक्षते Mn, MBh, etc.

III गालोडय गालोडयते Dhātup 35.86 — ग्लेष

cl 1 ग्लेषते Dhātup 16.13. ***

investigate
to ~~i.~~ closely समीक्ष समीक्षते VS, etc to cause

to i. परीक्ष caus परीक्षयति Mn to wish to i. नी

desid निनीषति, निनीषते MBh.

investigated adj HI परिचित W चिन्तित Nal

19.4, Hit (सुचिन्तित) जिज्ञासित BhP 1.5.3 f

तर्कित W विचेष्टित ~~mf~~ W विवेचित MW

समीक्षित PārGr, R सम्प्रक्षित W.

investigated

i. accurately प्रविचारित Pañcat well i. सुप्रतिष्ठात

MW to be i. अन्वेष्टव्य, अन्वेष्ट्य अनुसंधातव्य

अनुसंधेय मृग्य Vām चिन्तनीय

VarBrS 43.37, Pañcat 1.2, 3 BhP 8.11.38 जिज्ञासितव्य "

Sarvad, जिज्ञासनीय W, जिज्ञास्य BhP 2.9, Sarvad

ज्ञेय ŚvetUp 1.12, MBh, 3.2737, Nal, etc द्रष्टव्य

Yājñ निरूपणीय W पदनीय ŚBr

परिचैतव्य, परिचैय W परिणैय Pat परीक्षणीय

Nyāyam, Sch मीमांसितव्य Jātakam विचैतव्य

MBh, R, etc. not to be i. गभीर f(आ) to be i.

after क्षातव्य MBh, Hariv difficult to be i. दुष्परीक्ष्य

MBh to be well i. समीक्षितव्य, समीक्ष्य RPrāt, Sch very

difficult to be i. सुदुष्पार Vishn.

one who investigates deliberately प्रसमीक्ष्यपरीक्षक

mfn Car.

investigating adj ‡ अनुसंधायिन्, अनुसंधानिन् —

मार्गिण (ifc) MW. —

‡ अनुसारक, अनुसारिन् — निरालोक (ifc)

MBh — विवेकिन् Cat — विवेचन f(ई) Sāh.

investigating n ‡ अन्वेषः (Sāk), अन्वेषणम्, अन्वेषणा

— दुष्कृतम् W. —

‡ उपावेद f BRD — सम्प्रेक्षणम् W.

investigating
desire of 1. निर्दिष्टायाः SBr, Sch to learn by

1. अभ्यनुसृ, अभ्यनुसृज Hariv 1440.

investigation n I अनुसंधानम् — शोधनम् Kām,

Hit, Yājñ, Sch — परीक्षि f Jaim, Pat — पर्येषणम्

MBh — मागणम् TBr, Comm, MBh, R, etc — विचय. Ragh,

Uttarar, Car, विचयनम् Cat — प्रचिन्ति ~~प्रचिन्ति~~ f Kuṭṭanin —

विचयम् R.

II आन्दातनम् T — उपपरीक्षणम् L, उपपरीक्षा Nir

— उपमीमांसा ŚBr 11.4.2.12, 15 — कल्पः Comm.

on Sāṃkhyak — आलोचनम् L — जिज्ञासनम् mfn Kathās

5.136, जिज्ञासा MBh 2 f, 13, Hariv, R, Pāṇ 1.3.21, Vārtt 3,

etc — निरूपणम् Sarvad — परीक्षणम् Mn, MBh, etc,

(rarely परीक्षणा) — परीक्षा Mn, MBh, etc — प्रविच

Lalit — मीमांसा ŚBr, Tār — रूपणम् Sāh —

विरूपणम् Kām — विचारः (ifc f आ) RPrāt, MBh, etc

— विचारकता, विचारकत्वम्^W — वीक्षणम् (ifc f आ) SrS,

MBh, etc — वीक्षा Cat — विमर्शिनम् BhP — विवेकः

Git, MarkP, Sarvad — विवेचनम् Mn, MBh, etc — समीक्षा

W.

investigation

क (in general) साम्प्रदायः MW absence of i. अमीमांसा

L an assembly for i. विचारार्थसमागमः MW being under i.

निश्चयीयमान mfn W close i. समीक्षणम् W 'complete i.'

समीक्षम् L constant i. नित्यपरीक्षणम् MW 'i. into Brahma'

ब्रह्ममीमांसा IW 98, etc i. into the elements भूतार्चिना

Susr 'i. into the spiritual doctrine of the Veda' मीमांसा

IW 98, etc (in arith) i. of combined quantities मिश्रव्यव-

Col, मिश्रकव्यवहारः Lil i. of merits and defects गुणतय

क्षजम्
परी- W 'liable to i.' आजिशासेन्याः f pl AitBr one who

makes 1. विचारकतु m W a place for 1. विचारस्थलम् MW.

investigator n II मीमांसकः — विचारकतु m W.

an 1. of pedigrees वंशाचिन्ताकः Hariv.

investing n राधः MBh, Kāv, etc विरोधनम्

W परिवर्तमानम् Uttarar.

अवकुण्ठ नम Hcar, अनकुण्ठन — उद्धृष्ट mfn L.

investing
a fortress दुर्गविरोधः W 1. a town उद्धृष्टः W

(esp) 1. the image of Kṛishṇa or another deity with the

sacred thread पवित्रारोपणम् Pañc 1. with the sacred

thread पवित्रारोहणम् L.

investure n I आनाय L, उपनय .

the i. of youths of the three twice-born castes with

the sacred thread यज्ञोपवीतम् TBr, ~~etc~~ etc i. with the

girdle and the rites connected with it मेखताबन्धः VarBrS

i. with the sacred cord त्रेतादेशः MW i. with the tread

sacred to the Pitris पितृमुपवीतम् GopBr, Vait a man of the

first three calsses whose i. has been omitted पतितसावित्रीकः

GrS, Gaut a man of the first three calsses whose i. has

been unduly performed पतितसावित्रीकः GrS, Gaut renewed

i. पुः संस्कारः Mn, R.

investment n २ संरोध: BhP, Sāh — निरोध: Cat.

~~प्रतिबन्ध~~ Hariv — वसनम L.

~~प्रयोग~~: Mn, MBh.

investor n II वृत्त: (only once in TS)

(mostly pl) MV, TS.

inveterate adj ‡ परिसंवत्सर Susr, Car.

पर्मगित MBh.

not i. अपयुषित MBh i. hatred. अच्युतरूप f.

invigorate vb ‡ ऊर्ज caus ऊर्जयति RV, SB.

‡ इन्व cl 6 इन्वति इन् cl 8 इन्वति Ā

संतप caus संतपयति SB., MBh, etc.

invigorated adj ~~उपबृंहित~~ ^{मित} — समाप्ता ^{MBh} —

सहस्रकृत RV.

invigorated
~~सू~~ by Soma सोमवृद्ध RV i. by Soma-juice, मदवृद्ध

RV.

invigorating ^{adj} ~~सू~~ ~~इ~~ ऊर्ज — पौष्टिक f(इ)

Grhyās, Mn, MBh, etc — प्राणकर f(इ) Cāṇ.

~~उपबृंहित~~ Kathās — प्यायन Nir — वृक्षज

f(इ) RV 10.64.9 — व्योवृद्ध ^{RV} — स्वात्र ^{RV, VS} —

संतपक Bhpr, संतपण Kāv, Susr.

invigorating
~~सू~~ draughts वरुधः f pl RV.

(the act of)
invigorating n ~~॥~~ वयोधा f RV.

invigorating
the act of ~~॥~~ उपबृंहणम् R, BhP.

invigorating (the act of) उपबृंहणम्
BhP, वयोधा f RV.

invigoration n ~~॥~~ वक्षणम् RV 6.23.6, वक्ष्य RV.

invincible adj I अजेय, अजेतव्य — अजित

— अजय — अपराजिष्य^{SBr 14} — दुजय Mn,

MBh, etc — अजय्य •

II अधृष्य, अधृष्ट — अनाधृष्ट RV, VS — अना-

धृष्य RV, etc — अनुत RV — अप्रधृष्य^{MBh,}

Pāncat — अशक्य R 6.17.8, Pāncat — अषाढ, अषाव्य

(in RV) RV, VS — अस्तृत RV, AV 19.46, 1.20.4 & 5.9.

7, (said of the gold) KaushUp & ĀśvGr (v.1. अमृत^{SBr 14} &

PārGr) — दुराधर MBh, दुराधर्ष RV, AV, MBh, etc —

दुराकाम R — दुरावार MBh 7.1480, दुरावर (v.1.) R

— दुस्तर MBh, Kāv, etc दुस्तरण f(ई) MBh,

दुस्तार, ~~MBh~~ दुस्तीर्ण MBh.

invincible

'having ~~the~~ power' अजितविक्रमः 1. (said of the Soma and

of Indra's elephant) वारण f(ई) RV 9.1.9, Hariv

1700 'of i. wrath' अनुत्तमन्यु m RV 7.31.12, 8.6.35 & 96

19.

invincibleness n अस्तुति f PBr.

sacrificing invincibly असह्यमेज्वन mfn RV 8.43.1.

invulnerability n २ अलङ्घनीयता.

अवधमता SBr, etc, अवधमत्वम् R, Ragh 10.44.

inviolable adj ३ अनतिक्रमणीय — अलङ्घनीय,

अलङ्घ्य (as a command or prohibition) BhP — दुर्धर्ष

MBh, R, etc.

अनूर्मि
म → अवूर्मि

RV 8.24.22 — अवध्य VS 8.46, Mn

9.249 etc — निरतिचार HParis.

involable

'one who has become on le youth' दुर्धर्षकुमारभूतः •

invisibility n ३ पराक्षता MBh, पराक्षत्वम् Vedāntas.

— IP अमर्धनिम् •

invisible adj I अदृश्य — ^{अदृशनि} अदृशनीय, ^{नदृश्य} नदृश्य

— दृश्यतर — दुर्लभदृशनि ^{Mālav} — अदृष्ट ^{SBr} —

अदृश्यत ^L — अदृश्य ^{MundUp} — परोक्ष ^{f(आ)}

AV, etc — परोक्ष ^{f(आ)} ^{BhP} — अप्रत्यक्ष —

अचक्षुर्विषय — अलक्ष्य ^{MBh, etc.}

II अन्तर्हित — ^{अप्रकाशिन} अप्रकाशित, ^{नीय} ^{MBh} अलोक्य ^L

— अव्यक्त ^{Up, Paṇ, Mn, etc} — असाक्षात् ^{ind} —

नष्ट — नष्टरूप ^{MBh} — निलक्ष्य ^{Kathās} —

प्रकाशितर ^{Sak} — गूढ ^{RV, etc} — संकीर्त ^{Hariv}

invisible
not ^L अपरोक्ष act of rendering i. अदृश्यकरणम्

becoming i. तिरोहितता ^{Kathās 21.145, तिरोहितत्वम् RV 1.113.4,}

Sāy 'to be i.' लुम्ब ^{cl 10} लुम्बयाति ^{Dhātup 32.114} —

लुम्ब ^{cl 10} लुम्बयाति ^{Dhātup 32.113} to be rendered i.

अन्तर्धा pass अन्तर्धायते 'impossible to be seen' i.e. 1.

द्रष्टुमसह्य f(आ) Up. in an i. manner परोक्ष f(आ)

(ibe)

(ibe) 1. condition अदर्शनीयम् an i. object परोक्षार्थम्

Hit 1. to असह्य (gen) Uttara made 1. अन्तर्हित

making one's self 1. सिद्धि f W to make 1. स्थग

caus स्थगयति Mālatīm, Bālar (in Vedānta) the power of

separating the i. spirit from the visible world विवेकः to

render 1. अन्तर्धा caus अन्तर्धायति rendered 1. अन्तर्धापित

rendering 1. अन्तर्धायक f(इका) to become 1. अदर्शनीभू

Pāncat.

going invisibly अन्तर्धानचर mfn moving i.

~~अन्तर्धान~~ अन्तर्धानगति mfn

invitation n I निमन्त्रणम् Yājñ, MBh, R —

आमन्त्रणम् Yājñ, MBh, etc — उपनिमन्त्रणम् ^{णम्} Venīs —

मन्त्रणकम् Divyāv — आह्वानम् MBh, Pañcat, Hit

— उपह्वानम् KātyŚr — उपह्वः TS, ŚBr, ĀsvŚr,

KātyŚr.

II अच्यवन्ति f RV — आवाहः MBh —

आवाहनम् — इष्टि f — उपप्रेषः AitBr 2.5.7. 8

KātyŚr

— कतनम Mn 4.110, MBh, MārKP — चोदकः

1.10.1, Nyāyam 10 — चोदनम VS 29.7, RPrāt, ŚāṅkhŚr,

KātyŚr, Lāṭy — प्रैषः AV, Br, MBh, etc — सशिसः

f AV — समर्थना MBh — सम्प्रैषः 1, सम्प्रैषः ŚBr,

ŚrS.

invitation

by means of an निमन्त्र्य ind Rājat 1.66 common

1. समुपह्वः Br, Lāṭy 1. addressed to a reciter अनुगरः

Kās on Pāṇ 1 .4.41 1. to प्रोत्साहनम् (comp) MBh, R, etc

1. to eat and drink अक्षीतपिबता (gana ममूरव्यंसकादि)

an 1. together with others समुपह्वः Br, Lāṭy an 1.

to recite the Sāma-Veda सामचोदना ĀpŚr ~~xxxxxxxxxxxxxxxx~~

xwithx repeated 1. to study पुनःप्राध्य SāṅkhGr a sub-

sequent 1. अनुप्रेषः ŚBr to desire an 1. to उपह्वम-
रष

(loc) TS 2.4.12.1 with an i. सोपहव mfn KātyŚr, Sch

with an i. (to the officiating priest to commence a cere-

mony) ससन्प्रैष mfn Cat not accompanied with invita-

tions अनुपहृत mfn ŚBr.

invitatory verse परोनुवाक्या AV, TS, Br the repe-

tition of the i. formula प्रत्युपहवः Br, ĀsvSr.

invite vb I निमन्त्र निमन्त्रयते (निमन्त्रयति) ~~निमन्त्रयते~~

(instr) ĀsvGr, MBh, etc — निमन्त्र निमन्त्रयते (निमन्त्रयति)

Mn, Yājñ, MBh, etc — आमन्त्र आमन्त्रयते MBh, BhP,

Uttarar, etc — उपमन्त्र उपमन्त्रयति, उपमन्त्रयते MBh, Kām,

BhP — उपनिमन्त्र^P — अभिनिमन्त्र^{Hariv} — संनिमन्त्र

संनिमन्त्रयति MBh — आह्व आह्वयति, आह्वयते RV, ŚBr,

TS, MBh, Mṛicch, BhP, Pañcat, etc — उपह्व only Ā

(Pāṇ 1.3.30) उपह्वयते RV, AV, TS, ŚBr, etc (rarely P

Kathās, BhP) — समुपह्व^{पह्वयते}, समुपह्वयति, समु^{TS, Br, ŚrS}

— समाह्व, समाह्वयति, समाह्वयते MBh, R, etc — उपाह्व,

उपाह्वयते

invite
to h to प्रतिप्रह्वे (only pass प्रतिप्रह्वयते) (acc)

II अच्छा √ वच् RV — अनुब्रू (with dat),

cl 2 अनुब्रूयति ŚBr, etc — अभिचुद^{दयति} caus अभिचोत

— उपप्रेष, उपप्रेष्यति AitBr 2.5.6, 8 — आवह

caus आवाहयति ŚBr, ŚāṅkhŚr, ĀsvŚr, MBh, R, etc — आविद

caus RV. ŚBr — आशक् P — केतय Nom केतयति

MBh 13.1596 — दुष्प caus द्योषयति RV 9.108.3 —

पशुपण्डे, पशुपण्डेत RV — प्रसा caus प्रसापयति Lalit

— प्रेष प्रेष्यति, प्रेष्यते ŚBr, KātyŚr — प्रतिशक्

desid प्रतिशिक्षति RV — प्रत्युपण्डे, प्रत्युपह्वेते Br

— संकेतय Nom संकेतयति MW — (in Vedic ritual)

सम्प्रेष सम्प्रेष्यति Br, ŚrS.

III कुण cl 10 कुणयति Dhātup 35.41 — गुणय

Nom गुणयति Dhātup 35.41 — ग्रामय Nom ग्रामयति

Dhātup — शम caus शामयति Dhātup 35.40.

invite
to to परिकल्प caus परिकल्पयति (loc) MBh

— अभिमुञ्ज अभिमुञ्ज (dat) RV 7.61.9 to i. to

come near अच्छा-√ कृ PBr to i. to a place आकृ caus

आकारयति MBh 3.15546 seq, Pañcat, Daś to i. to a rende

-zvous अभिसृ Sāh to i. to sacrifice by the Yājya verses

यज् cl 1 यजति, यजेते ŚBr, ŚāṅkhŚr to i. to

speak about संदिश् caus संदेशयति MBh to i. unanimous

ly अभिसंस्व RV to cause to i. आह्वे caus आह्वययति

R, Ragh, Bhatt to cause to i. for some sacrificial act

अनुवच् caus अनुवाचयति KātyŚr.

invited adj I आमन्त्रित MBh, BhP — उपमन्त्रित MBh,

Hariv — आहूत — उपहूत AV, TBr, ŚāṅkhŚr, MBh,

etc — हूत RV, Prab.

II अभिमृष्ट BhP — अभ्यर्चित Mn 2.189, etc —

आवाहित — चोदित MBh, Ragh 12.59 — संकेतित

MW — सम्प्रेषित ĀsvŚr.

invited
not ~~ह~~ अनुपहूत ŚBr according as i. to take part (in

liturgical ceremonies) यथाप्रेषितम् ind ŚrS, यथाप्रेषम् ind

Valt as i. यथासंप्रेषितम् ind ŚāṅkhŚr eating without being

i. अनिमन्त्रितभोजिन 1. (esp to a feast) निमन्त्रित (instr

e.g. विवाहेन Pañcar) not being i. अनुपहूयमान MaitrS res-

pectfully i. अपचित BhP to be i. निमन्त्र्य MBh 12.3340

आहूयितव्य
— आमन्त्र्य — विह्व्य RV, AV, TS — आहूयितव्य

MBh — आवाह्य Nyāyam — (to commence a ceremony)

प्रेषितव्य AitBr wish to be i. to उपहवम-इष TS 2.

4.12.1 Indra wished to be i. to that (sacrifice) तस्मिन्नि-

न्द्र उपहवमपेयत having i. निमन्त्र्य ind Rājat 1.66 —

आहूय ind — उपहूय ind p.

inviter n इ निमन्त्रकः MBh — आमन्त्रयितुं L.

॥ — अच्छावाकः.

that to which one invites

उपहृत

mfn TS 1, ŚBr

1, KātyŚr 3.

inviting nadj आमन्त्रयितृ.

~~म~~ कर्षिन् ~~अ~~ Ragh 19.11 — छन्द RV 1.92.6,

8.7.36 — सुखसञ्चार (आ) Hariv, Sāh.

inviting

evil-doers अमित्रहू Samhitip p 7 i. to a

feast

वीतिहोत्र

RV.

inviting n आमन्त्रणम् Yājñ, MBh, etc — the

act of i. उपह्वानम् KātyŚr — उपह्वः TS, ŚBr, ĀśvŚr,

KātyŚr — अनुह्वः AV .

~~अवहारः~~ L — आयापनम् — आवाहः MBh —

आवाहनम् Yājñ VP, VarBrS.

inviting

to anyone to rest समुपवेशः W i. anyone to sit

down समुपवेशः W to have the intention of i. to eat

and drink अश्नीतपिबतीम् Nom अश्नीतपिबतीयति Bhatt 5.92.

